

◆ DORIN NĂDRĂU (SUA)

La despărțirea de un rafinat om de cultură al diasporei americane: TIMOTEI URSU

S-a stins profesorul Timotei Ursu... Vestea, cutremurătoare și greu de acceptat, mi-a umplut sufletul de tristețe. L-am cunoscut, grație directorului publicației „New York Magazin”, prin „KOGAION” – Cercetări multidisciplinare în Munții Orăștiei (2017), carte fascinantă probând cu prisosință că autorul este un maestru al tehnicii gradării expozeului și al asortării excelente a relatării cu numeroase și captivante excursuri care consolidează demonstrația și conduc cu eficiență sporită spre convingere. Am păstrat cu satisfacție legătura, fericit de a-mi vedea numele în caseta redacțională a publicației amintite lângă cel al profesorului. Cu emoție și bucurie, am primit, cu ceva timp în urmă, de la Domnia sa, cartea semnată „Studii și articole referitoare la Antichitatea Europei Centrale și de Sud-Est” (2021). A plecat dintre noi (condamnați și noi la bicisnica efemeritate) o voce limpede, onestă și tranșantă, un intelectual cultivat și lucid, o conștiință morală vrednică de neuitare. Ne-a părăsit de Ziua Timișoarei, orașul în care s-a născut... Dumnezeu să vă odihnească în pace și să vă aibă în pază pe vecie, Domnule Profesor!

Evocarea itinerarului biografic al personalității remarcabilului cercetător, autor publicat și regizor vizionar de excepție, constituie, cu certitudine, un demers benefic. Născut la 22 ianuarie 1939, în Timișoara, din părinții Magdalena și cunoscutul muzicolog Nicolae Ursu, tânărul Timotei a studiat la Liceul „Constantin Diaconovici Loga” din orașul natal, a absolvit Facultatea de Filologie și Istorie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca în 1962 și, apoi, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale” (IATC) din București, specialitatea Regie de Film și Televiziune, în 1969. Absolvind IATC ca șef de promoție, i s-a propus să-și continue activitatea în institut. Din 1969 până în 1979, lector universitar la IATC. În anul 1981, a devenit șef al Catedrei de Film și Fotografie Artistică a Școlii Populare de Artă din București.

Timotei Ursu a lucrat la Televiziunea Română, între anii 1965 și 1986, semnând numeroase filme, precum „Brazii”, „Decolarea”, „Cursa”, „Septembrie” (și scenarist), „Al patrulea stol” (și scenarist), „Bună seara, Irina!” (și scenarist). A fost și crainic la Televiziune și a jucat rolul pictorului Nicolae Grigorescu în serialul „Războiul Independenței”. Aceștia li se adaugă peste 100 de reportaje, filme documentare, anchete TV, emisiuni de teatru, două seriale maritime și filmele de televiziune „Nuntă însângerată” (1975), „Puștile Teresei Carrar” (1976), „Ultima oră” (1977), „Stridia și Perla” (1980) și „Banchiza” (1981). A avut bucuria de a primi câteva premii interne și internaționale: filmul „Vânătoarea” a fost remarcat la Festivalul de la Mannheim (RFG), „Septembrie” a obținut „the best” la festivalurile de la Koszalin (Polonia), Costinești (România), Karlovy Vary (Cehoslovacia).

După 1980 a avut un conflict cu autoritățile române invocând intensificarea cenzurii. Între anii 1980 și 1986, lipsit de posibilitatea de a face film, se reprofilează pe cercetări istorice, fiind și absolvent al Facultății de Filologie și Istorie. După intrarea în Academia Oamenilor de Știință, Timotei Ursu devine conducătorul științific la unei productive echipe de studiu pluridisciplinar care a reunit specialiști cu șase profesii diferite, cercetările concentrându-se pe Sanctuarele Dacice de la Dealul Grădiștii din Munții Orăștiei. Proiectul a evoluat adecvat, dar când descoperirile semnalate au ajuns la autoritățile române, acestea au realizat că Ursu este același regizor care a protestat împotriva cenzurii, fondurile au fost tăiate brusc și tipărirea lucrării „Sistemul Numeric Geto-Dac” a fost blocată. Întrucât a avut curajul de a critica

cenzura comunistă, a fost interzis în România și nevoit să o părăsească, în anul 1986, exilându-se în Statele Unite ale Americii. S-a stabilit în Port Jefferson, Long Island, petrecând aici 12 ani.

În America, a continuat să scrie pentru jurnalele românești și a avut câteva joburi modeste care să-i permită să-și întrețină familia. Între anii 1986-1994, în publicația „Lumea noastră, Lumea sporturilor”, fondată de Mircea M. Ionescu, a introdus o rubrică de comentariu politic intitulată „Chilia Cassandrei”. Împreună cu prietenul său ziarist Romeo Stana și cu graficianul G. Giurgea fondează revista „Foaie” care își continuă apariția până în 1999. Colaborează cu revista „New York Magazin”, editor și fondator Grigore L. Culian, iar din 2001 preia atribuțiile de editor-șef și director al ziarului „Lumea Liberă”.

Timotei Ursu este autorul mai multor cărți de specialitate. Editura Universitară a editat și tipărit ediția 2017 a volumului de sinteză „Kogaion. Cercetări multidisciplinare la sanctuarele din Munții Orăștiei”, o carte captivantă la apariția căreia Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, Președinte al Filialei SUA a Academiei Oamenilor de Știință din România, consemna: „...Timotei Ursu este un profesionist cu adevărat îndrăgostit de istoria românilor. Pasiunea lui s-a concretizat acum în această valoroasă lucrare unde își expune cercetarea minuțioasă, rod al multor ani, atât în dorința de a-și împărtăși ideile și cunoștințele, cât și în aceea de validare a unor ipoteze inedite. Extrem de bogată în informații, foarte multe din ele tehnice, rezervate specialiștilor, lucrarea interpelează și provoacă totodată la dialog. Pe lângă demonstrata acribie a autorului în culegerea și redactarea datelor, el vine cu originale interpretări ce țin atât de cercetarea pur istorică, dar și de cea interdisciplinară; de aceea dialogul pe care volumul îl propune este pe cât de vast, pe atât de captivant. În acest sens, Timotei Ursu își face poziția foarte clară încă de la început. El specifică faptul că lucrarea sa în niciun caz nu se vrea un fel de *Roma locuta causa finita*, ci dimpotrivă este un mănunchi de rezultate și ipoteze, menite să avanseze pe de o parte studiul în acest domeniu de specialitate, iar pe de altă parte modul cum percepem și gândim propria noastră istorie. Autorul își îndeplinește aceste intenții cu remarcabil succes”. În 2021, a publicat „Studii și articole referitoare la Antichitatea Europei Centrale și de Sud-Est”, iar în 2023, selecția „17 Scrieri sociale și politice”.

În fine, se mai cuvine menționat că Timotei Ursu a fost consilier științific al societății „Dacia Revival International” și membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Academiei Oamenilor de Știință din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

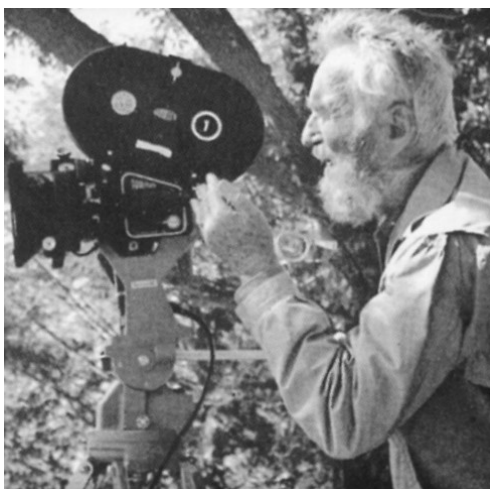
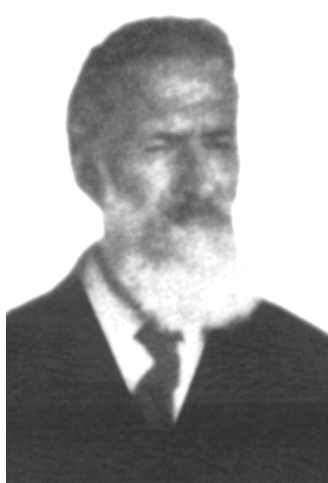

◆ CONSTANTIN ZĂRNESCU

BRÂNCUȘI - TESLA - STEICHEN și designul artistic-industrial

Prietenia lui C. Brâncuși cu pictorul Ed. Steichen, artistul fotograf și colecționar al operelor sculptorului român, reprezintă etapa cea mai eficientă și memorabilă, din istoria tumultuoasă a *Avangardelor*. Cumpărând prima variantă din seria *Măiestrelor* în bronz, apoi *Coloana infinită* din lemn și *Pasărea din spațiu* din bronz, în 1926, aceea care va deveni obiectul de litigiu al Procesului *Brancusi versus USA*, în 1928-1929, Ed. Steichen l-a ajutat pe artist să câștige acel proces, deschizând cale liberă noilor arte moderne, în America.

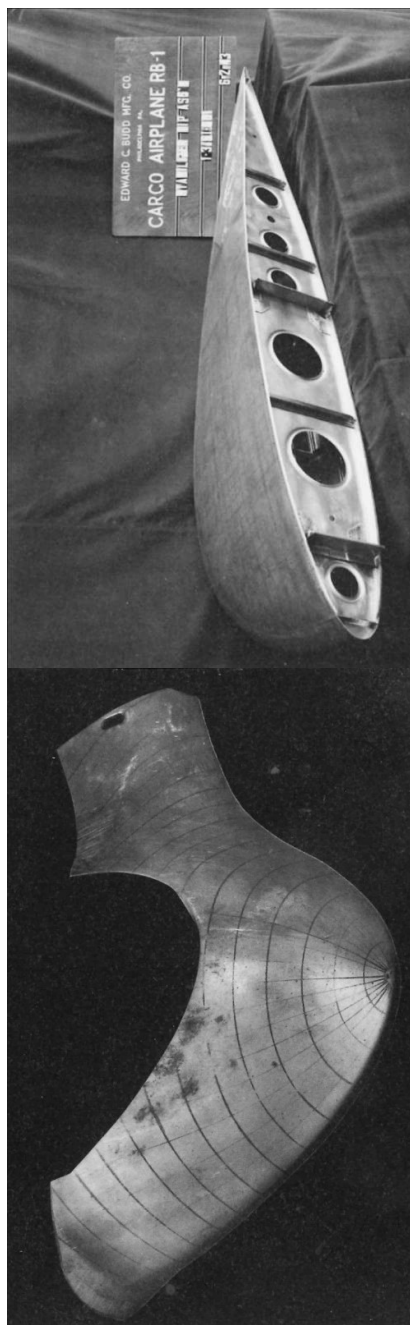

Însă, au mai construit amândoi o idee îndrăzneată și tainică, de senzație, în dorința de a vizualiza o *Pasăre măiastră*, care, mărită, „să umple bolta cerului”, să devină, așadar, monumentală.

Constantin Brâncuși vizitase, încă din 1931-32, uzinele din portul *La Havre* – cu gândul la realizarea *Păsării sale Măiestre*, monumentală – „*până la ceruri*”; și devenise obsidional, interesat de evoluția, pur inginerască a diverselor forme, fragmente, ustensile moderne, *industriale*. Iar Steichen îi trimisese, printr-un tânăr american, „bucăți” din aripile aerodinamice ale unui „Cargo”, din anul 1943, ale Comp. „*Edward C. Budd*”. Cum se îmbinau, cum se nituiau și polisau, încât formele să treacă inobservabil, una în alta, cu o profundă *perfecțiune tehnică*? După opinia sculptorului Isamu Noguchi, Brâncuși nu era satisfăcut de tehnica „*plăcilor sudate*”, din această epocă. „Era, scrie sculptorul Noguchi, într-o conferință, prin anul 1953, când, stând de vorbă cu avocatul-colecționar Robert Ingersoll, președintele Muzeului din Philadelphia, Steichen a aflat că acesta, știind de «refuzul» lui Brâncuși, s-a pus de acord cu «Budd Company», din Philadelphia, de a realiza o uriașă *Coloană infinită*, din oțel polisat, *inoxidabil*. Fiindcă cercetătorii atelierelor companiei inventaseră, deja, un procedeu tehnic, numit «*shotweld*», care permitea sudarea plăcilor, conservând, în același timp, *calitatea materialului*, șlefuirea și polisarea *desăvârșită*, continuitatea, fără știrbiri”.

Wayne Miller, tânărul fotograf, trimis de Steichen la Paris, i-a dat sculptorului nostru *imaginile* unor *fragmente*, fabricate la „Budd. Company”, din aripile unui viitor *avion* și, apoi, „bucăți” *aerodinamice*, din structura unui „Cargou”, care au fost găsite în arhiva artistului („*Legs Brancusi*”).

Tainele acestor „cercetări” și tendințe, de a realiza o *Pasăre Măiastră*, ultra-monumentală, „spațială”, „în văzduh”, sunt, azi, *revelatorii*!... Însă, nu rămâne în discuție, doar *Seria Măiestrelor*, ci și a *Coloanei fără sfârșit*; și, iată, cercetând, azi, documentele găsite, înțelegem că Brâncuși a căpătat un interes cu totul excepțional, obsesiv, de a vedea monumentalizate și *seriile Cocoșilor săi*.

Iată ce afirma el, într-o confesiune, despre *Cocoșul salutând soarele*:

„Sculptura mea *Cocoșul* nu mai este cocoș! Iar *Pasărea măiastră* nu mai este o pasăre. Au devenit *simboluri*. Eu am căutat mereu naturalul, frumosul primar și direct, nemijlocit și etern!... Doresc ca *Păsările* și *Cocoșii* mei să umple odată întreg *Universul* și să exprime marea *Eliberare*!... *Păsările măiestre* zboară, însă *Cocoșii* cântă!...

Cocoșul sunt eu!...

Nu doresc să reprezint, prin urmare, în sculpturile mele *făpturi terestre* – hamali grei – ci *ființe înaripate* și *eliberatoare* – și, pentru aceasta, nu ar trebui să glorificăm nicidecum *munca* în sine sau dificultatea efortului. Acestea rămân cele mai nefericite dintre lucruri și nu sunt, în definitiv, decât un mijloc. Însă, până și Dumnezeu le-a împrumutat, în drumul său!

Între timp, trec zilele, trec anii! Iar eu caut acea formă *definitivă*, *nepipăibilă*, *alunecoasă* (...)

O *Pasăre măiastră* – uriașă, asemenea *Statuii Libertății*, de la New York, așezată într-una din piețele Capitalei, ar putea să vă vestească, la distanțe mărețe, tăria cerului și bucuria sufletului, descătușat de materie.

Cocoșul salutând soarele nu mai reprezintă o pasăre plutind, în zbor!... Dimpotrivă, simbolizează expresia, în arta sculpturii, a dorinței de a te înălța, a zbura!...

Cocoșul cântă! (...) Cocoșul nu vorbește, Madame Tataresco!"

*

Structurând un roman istoric realist-fantastic, simțeam nevoia, ca prozator (și) de realizările sau încercările unor altor artiști, ingineri, savanți în epocă, de la Vuia, Vlaicu, Henry Coandă, Herman Oberth, spre a putea vizualiza, sugestiv, spectaculozitatea ieșită din comun a noii științe a *Aeronauticii universale*, în doar puțin peste o jumătate de secol.

Anume lucruri, imagini și cuvinte ne sunt date de sus!... În vara anului 2022, bolnav grav, tratându-mă, vizitând clinici, la Paris, alături de fiica Anita, mergeam, după masă, la *Atelierul lui Brâncuși* – la Centrul „Pompidou”-Beauborg!... Ieșind, contemplând *Piațeta*, cu *Fântâna Stravinski*, am observat, de la distanță, portretul-foto al lui

Nicola Tesla! Într-o vitrină!... În mintea mea, stereotipic, Tesla devenise un *personaj*, cu privirea lui sfredelitoare și cu o bărbie mică, pe care și-o tot ascundea!... Așa cum este *personajul-Charlot*, sau *eremitul-sculptor*, în veșminte albe, printre marmure și bronzuri – Constantin Brâncuși!...

Era o esențială expoziție TESLA, cu obiecte, bunuri, scrisori, machete, pe care nepotul său, Sava Kosanovici, le adusese de la New-York la Belgrad, în vederea întemeierii unui Muzeu!... Era, acolo, Centrul cultural al Serbiei!... „Eu îmi iau binele meu, de acolo de unde îl găsesc!...”, spusese, cu sute de ani, în urmă, Molière! La intrare, nu mi-a scăpat observația – era, ca frontispiciu pictat, un sfânt ortodox, bizantin!... Sfântul Mihail. Am alergat, aproape, spre niște invenții, care puteau fi acționate – prin comutator – un Ou al lui Columb, demonstrând, la sfârșitul veacului XIX, „câmpul magnetic rotativ”; și o instalație-machetă, a unei „mașini de zburat”, nedatată, cronologic. Macheta-imagine (un colaj, de fapt), era din 1919: reprezentând un „aparat de zbor, lipsit de elice propulsatoare, decolând vertical și, apoi, aterizând vertical” (expresie a savantului Tesla).

Construcția machetei fusese structurată din șipci, scânduri mici, fragmente de lemn, având un format oval, sugerând aerodinamica, semănând cu epoca brâncușiană a Păsărilor – între Măiastra și Pasărea de aur „în zbor” (variantele dintre 1910 și 1919).

Păsările măiestre și aparatul de zbor cu propulsie, vertical (colaj)

Nicola Tesla visa, încă din copil, *mașinării care levitează*; și avea sentimentul „plutirii și al dezmarginirii”. Dintre românii-inventatori, în aerodinamică: Traian Vuia, Aurel Vlaicu și Henry Coandă, Tesla s-a cunoscut, la Paris, cu cel din urmă, de la care utilizează titlul: „Avion propulsat – cu reacție” (1912). Henry Coandă va vorbi, apoi, despre „farfuriile zburătoare”, extrem de general, lăsând imaginea unui savant, care își protejează „secretele”! Nicola Tesla, la fel!... 1919 este un an, în sfârșit, mai transparent, scriind articole, ce se vor transforma într-un volum: „Invențiile mele”; însă nici aici nu abundă în detalii, asupra „energiei și locomoției aeriene”, amintind, mereu, că reținea mai bine unele idei, vizual – îi „fierbeau creierii”, când voia să născocască ceva; vedea, în vise, „fulgere de lumină” și era fascinat de „funcționarea ochiului!”...

Toată viața sa, Nicola Tesla s-a arătat fermecat de „strălucirea cristalelor, care prezintă acele margini ascuțite și suprafețe plane!...” Interesul său pentru *arta sculpturii*, a început, vizibil din 1924, când i-a făcut un... „portret realist”, în bronz, artistul croat Ivan Mestrovici. A cerut el sfaturi, așa cum i-a cerut Coandă, sculptorului August Rodin, asupra elicelor și *formelor* – aparatelor de zburat?... „Am lucrat în pagubă, va scrie Tesla, în 1919, după sfârșitul războiului celui mondial, la mai multe invenții, necesare navigației aeriene – propulsarea navelor și transmiterea energiei – fără fir!... Unele din proiectele mele au fost întârziate și de legile Naturii! Lumea nu era pregătită pentru ele!... Proiectele acelea au devansat, cu mult, Epoca!...”

Rămâne cu totul straniu, că după *Brâncuși versus USA*, în 1928, la New-York, se găseau, deja, în muzee de stat și în colecții particulare, nouă *Păsări Măiestre*, pe care Tesla este posibil să le fi privit și contemplat, imaginându-și, în chip oval – „aparatură de zbor, cu decolare verticală și aterizare verticală, fără elice, cu reacție”, în forma oului lui Columb: tot mai efilat și aerodinamic.

A fost interpretată „ideea” sa ca o *invenție distructivă*? Părea Tesla un inginer de geniu, subversiv? Ar fi dispărut greoaia *instituție orizontală și enormă a Aeroporturilor*? Ar fi depășit-o? Nu vom afla, poate, niciodată.

Și Tesla și Brâncuși știau însă, pe de rost, *vizionara metaforă*, a lui Goethe, din poemul *Faust*, în primul rând. „Soarele s-a retras./ Ziua a trecut/ Spre zori, începe o nouă viață!/ Vai, aripi, de-aș avea/ Să mă desprind de pământ/ Să zbor, din el/ Cu el în față-mi!... Aripi trupești!.../ Aripi de duh!...” (Tesla). Iar Brâncuși: „Teoriile generale, asociate cu infatuarea și îngâmfarea, rămân întotdeauna sursele unor teribile nenorociri. Fiindcă tot ceea ce ne eliberează spiritul, fără însă va ne face stăpâni, mai departe, pe noi înșine, rămâne un lucru profund periculos”.

Te gândești, în cazul amândurora, la imbolduri și impulsuri, înălțări și plutiri, dezamăgiri; dar și la distructivele „Hiroșime ale veacurilor”? O *profeție fără ieșire*!... În care Omenirea nu se va mai face stăpână, pe ea însăși!...

S-ar mai adăuga, indubitabil și energia răului, a maleficiei și violenței. Tesla era îndreptățit să afirme, la finalul conferințelor sale, către inginerii care-l priveau, mediocri, meschini și invidioși: „Dacă adversitățile dumneavoastră s-ar putea metamorfoza în *curent electric*, atunci ar putea lumina întreaga Omenire!...”

După moartea lui Constantin Brâncuși, în 1957, Ed. Steichen s-a arătat interesat de tentațiile și interesul sculptorului român, în cadrul *Designului artistic-industrial*. De perfecțiunea luminoasă a oțelului inoxidabil, și încă mai apărea în presa de peste Ocean ideea edificării unei *Coloane infinite* locuibile, la fel de înaltă și uimitoare ca Obeliscul din Washington. Profesorul Moholy Nagy, în curentul Bauhaus, îl așezase pe sculptor alături de Walter Gropius, încă din 1929. În 1930, sculptorul Isamu Noguky construisese industrial o *Masă rotundă*, de sticlă și aluminiu, în 7000 de exemplare, comercializată cu succes; Alvar Aalto, în lumea scandinavă, se considera ca arhitect-designer, un continuator al lui Constantin Brâncuși.

Abia în anul 1976, istoricul de artă francez Georges Charbonier și artistul elvețian Max Bill au ținut conferințe la București, legate expres de Brâncuși – „întemeietor al *designului* de astăzi” – forma „marmoreană” a ustensilelor electrocasnice, alura ornamentală a automobilelor Citroen, aerodinamice, după 1946; soclurile „rotative”, din vitrinele magazinelor și caselor de modă din lume, diverse aparate ale civilizației postmoderne de astăzi, încadrate și ele sub influența avangardelor – *Civilizația ochiului* – *Civilizația imaginii*.

O aventură artistico-științifică uimitoare i s-a întâmplat lui Edward Steichen în 1963. Administrația Președintelui John Fitzgerald Kennedy l-a invitat pe Edward Steichen să-și compună, în detalii, un „*curriculum vitae*”, precum întemeietor de seamă al *artelor imaginii*, în întreg secolul XX, sfârșind cu *inventarea* minunată a *fotografiei în culori*; și nu numai!... Steichen s-a plâns unor intimi, că numele său nu (mai) este pomenit, menționat, ca autor, sub portretele unor oameni celebri: regretatul președinte Roosevelt, Greta Garbo, Fred Astaire, Charles Chaplin, Eugene O'Neill, Faulkner, Thomas Mann, Raymond Poincaré,

Rodin etc. „Nu mai are importanță!”, i se răspundea, cu anume entuziasm! „Ați condus *Vogue*, ați înălțat prestigiul unor muzee new-yorkeze!... Acolo ați făcut totul!”

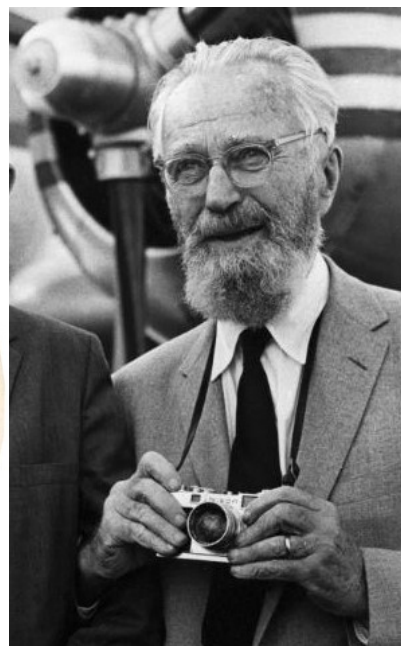
În dimineața zilei de 4 iulie 1963, ziua națională a Statelor Unite ale Americii, a fost chemat de *Administrația Kenedy*, într-o înaltă ceremonie la Washington, dedicată unor personalități culturale și științifice de seamă, ale Americii. Steichen, la senectute, îl lua tot timpul cu el pe cumnatul său, poetul suedez-american Carl Sandborg. Îl transformase în „secretarul”, „managerul” lui, încă din anii 1928, la Paris-Voulangis.

Președintele Kenedy i-a înmănat faimosului Edward Steichen „Medalia de aur a artelor și prieteniei” și un important premiu. La sfârșitul conferinței sale, de mulțumire, artistul imaginii și colecționarul brâncușian Edward Steichen a introdus, sub forma unui colaj sugestiv, fotografia *Păsării Măiestre*, din *Procesul „Brâncuși versus USA”*. Aceeași fotografie a fost atașată și documentelor trimise la *Curtea Supremă de Justiție*, când s-au schimbat paragrafele legii, care oferea libertate și circulație Artelor Moderne, pe pământul Americii.

În 1987, la 30 de ani de la moartea lui Constantin Brâncuși, criticul și istoricul de artă român Barbu Brezianu a fost invitat să țină o conferință, la

Pasăre în văzduh

Steichen, lângă avionul său personal

ocazie, el și-a vizitat și fiul, Andrei Brezianu, care tradusese mai multe studii și volume ale brâncușiologului newyorkez *Sidney Geist*.

Barbu Brezianu a văzut, cu acea ocazie, pe canalele de televiziune, o înaltă ceremonie, la *Nassa*, în care americanii, care terminaseră Universitatea de Științe Astro-Aero-Spațiale, primeau o distincție aurică, pe piept, care reprezenta, sublim – o *Pasăre Măiastră*, pentru care Steichen luptase și o celebrase, tainic, întreaga viață.

Barbu Brezianu s-a confesat, pe postul național românesc de televiziune, despre rezultatele călătoriei sale și despre „circulația sculpturilor revoluționare ale lui Brâncuși, în toată lumea!...” Însă, din diverse pricini, imprimarea foto a distincției cosmonauților, reprezentând legendara *Pasăre Măiastră*, socotită „Cea dintâi operă de avangardă a unei uluitoare forme aerodinamice”, realizată în zbor, de C. Brâncuși; ei bine, imprimarea, popularizarea și mediatizarea „*Măiastreii*”, de pe reverele cosmonauților tineri, oameni de știință, nu a fost admisă.

„*The Presidential Medal of Freedom*”, prin care J.F. Kenedy l-a onorat pe „Eroul” Edward Steichen, a devenit un simbol sublim al întregii sale vieți, pentru că, deși modest și discret, ca și în cazul lui Nicolae Tesla, visul de a metamorfoza *Măiastra*, într-o apariție miraculoasă, magică, interplanetară, cei doi prieteni l-au avut, încă din 1910-1912! Atunci când se naștea *Aeronautica*! Primele experiențe reușite ale aviației civile și apoi de război, traversarea aeriană a Pacificului și Atlanticului, în 1927; o viteză de ascensiune nemaîntâlnită! Înainte de a veni *centenarul*, ele, *Păsările-Măiestrele* – Nave Cosmice, ajunseseră pe Lună!...

Cea mai nouă și rapidă știință, de la „mecanisme” și „mașinile” lui Leonardo da Vinci, vizualizate în sculptura modernă a lui Constantin Brâncuși și cea mai spectaculoasă, magică, miraculoasă, din toate vremurile!... Aero-Astro-Nautica Spațială!...

◆ SIMONA-GRAZIA DIMA

Poeme**Cel care scrie**

Vine și pleacă, îl câștigi și îl pierzi,
fără să-i fii stăpân și nici vreun prieten
cu purtări prea familiare. Drept mărturie
nu-ți lasă decât un abur care scapă,
o șoaptă fugitivă, un zvon, atingărilor lui
nu le ai cheia, în timp ce se deschide progresiv,
metamorfozat în piatră și-n țesutul unui vis,
într-o emblemă a porții infinite, făcută din mulțimi
de cercuri tot mai strâns incluse unu-ntr-altul.
Fără timp, el ți-e protectorul din invizibil
atunci când scrii, spre slava lui, de fapt.
Timid altminteri și discret, te-nalți
cât un colos, spre-a nu pieri din lume,
pierdut ca pulbere elementară.
Nu fiindcă-ai vrea să dăinuiești, ci fiindcă, fără
munții de imagini, te-ai dizolva-n muțenie
și astfel o gură a labei de aur ireversibil s-ar închide.

Flamură

De tânăr îți cunoști menirea: a nu putea
să-nduri ascunderea
și a trudi pentru dezvăluirea frumuseții,
încât petreci mult timp pe urmele
celui ce intră la dorință-n livada cu mere fermecate,
ți-e limpede că vede în adâncuri unde puțini ajung,
din ochi nu-l scapi, ci îl urmezi la fel
în zilele cu soare și-n ploaia înghețată,
prin nori prăfoși, fără ca urmărirea lui să-ți fie țelul,
fiindcă nu uiți să țeși întruna un văl din lâna albă
a ierbii sfințite-n mers, sub pași, odată

cu-alunecarea firească a privilegiștii neconținut
unind distanța dintre voi,
până la dispariție, când omu-acela
nu-ți mai apare-n față, ci iese din unda sufletului
tău.

Și-așa se face că desfășori, aproape fără voie,
istoria de-a fi țesut de-o viață-ntreagă-n
pânza vie, arzătoare. Când ea se zbate,
semn c-ar dori să plece-n zbor, tu n-o reține,
dă-i iute drumul, s-o poarte-adolescenți
porniți spre iezere, în chip de flamură,
pe brâna unde suie capre negre.

Zidirea

Cu o răbdare infinită lucra să-nalțe-o casă –
din tot ce-avea la îndemână, adus de vânt,
fie buruieni uscate sau materii volatile,
din spicul doborât prematur de-un ghiont absurd,
ca și din toamna ageră a rădăcinilor hoinare,
purtate peste dealuri în lipsa unui țel,
încât damnatul suflu-al părăsirii-l primenea,
cu drag dând celor alungate ori stinghere
statornicie,
trup neînfricat – spre bucuria noastră de-a zări,
la începutul iernii, în picioare, zidită
fără materiale de construcție după tipic,
desăvârșirea unei case. Cine nu poate dura
în vremuri grele o astfel de clădire
e gol pe dinăuntru și nelocuit, pustiul său e-o
veche vamă,
un iad de flăcări mute, încremenire-a gândului
închis.

Frig

În lume-i doar viforniță de la un cap la altul,
un brâu ghețos, de ceară galbenă,
încinde pleoapele pământului.
Și ar rămâne-așa,
sub lacăte pe veci nedescuiate, de n-ar fi
și-un altceva subtil prin preajmă, nevăzut
și calm, un susur în tulpini, să dea un suflu
aluatului cleios al pâinii fără nădejde coapte,
să-nalțe voci în oameni
și gânduri proaspete, revigorate.

O zi

Ce dragi îmi sunt zilele! Fiecare e-un dar
de sus, de-nălțat în plin soare, nu de pitit
în văgăuni, și nu-i o coajă de pâine mucețită,
s-o-arunci nepăsător în patru vânturi,
o zi e ceva cu mult mai mult și mai cald,
ea poate fi, de pildă, un mărgăritar sau o petală,
de prins cu gest catifelat în palma omului
sau în lăbuța de gingaș animal uimit,
căci este-un bun al tuturor, da,
e fiecare o pădure cu ființe bune și cu monștri,
cu grauri și ape albe, cascade rotunde,
dar nu fi copleșit de multele pestrice-nfățișări –
drumul prin ea rămâne cu totul al tău: vălătuc
aromat,
dinadins luând-o numai pe unde-i
mai nou, mai argintat cuprinsul.

Drum tandru

Mulți prețuiesc fel de fel de urcușuri
spre lumi depărtate, eterice. Eu sunt
o fire mai sceptică. Nu cred în *altceva*,
ci în aici, nici în *altundeva*, ci într-o perpetuă
împământenire, tot mai profundă,
mai fidelă-n nuanțe, iar asta, fiindcă
nu văd un rost în despărțiri.
Și de ce mi-aș dori
să mă porți spre lumi imagine, spre stele, de
pildă,
cum spun unii? Sunt fără simțire,

cu dure cristale crestează floarea trupului.
Și nici spre luna capricioasă, o sferă-mplinită
uneori de speranță, alteori hotărâtă să moară,
nu visez să mă duci. Ajunge
să-mi odihnesc privirea pe chipul tău, un soare-n
raze,
de-acolo tălăzuiește și mă inundă totul.

Ordalia

Degustă dejunul acid, sarea și ordalia.
Pacea nătângă-a Ofeliei curge pe râu,
nu-i nicio nădejde în lumea de-afară, trage
perdeaua,
privește în tine. Oricât de înalt se ucide
în marea piesă și de-amenințător un glas
de harpie își lasă-n urmă veninul închegat,
în așchii, pe-ogoare, în spațiul din adânc
vederea este-adeverită de lumină și râsul e al
bucuriei.

Scrumul și lacrima

Strânge durerea căzută în stradă, durerea
cu limbă de câine, și fă-o astru blând, strălucitor,
apoi din ea coboară-un rege blond
domnind cu brațe tari pe tron zeiesc,
adună scrumul gătejelor carbonizate
de pe cale și lacrima ascunsă, ascuțită,
penița ei de fier ce desenează continente interioare
tăind mereu abisul cărnii, adună-le pe toate
și, cu vigoare, aruncă-le apoi în vânt.

Unire

Zdrobim însingurarea pe drumul cel mare,
căci tindem spre unirea, în vifor de metal,
cu gândul cel mai scump. Bubuie ghețari brusc
despicați,
alunecă
torente, au loc în jur ruperi și prăbușiri de lumi,
atunci când obosești nu te întâmpină
lemnul cel cald al porții unei case
și nici melancolia florilor nu-ndeamnă la visare,
ci boarea ființei arse o ia de-a valma-ntre caverne

dedesubt, fără cuvânt ori lămuriri. Și-n tulburarea
asta înaintăm senini, ne rezemăm de-o piatră
în răstimpuri sau de-un nor.

Cu feciorelnică duritate, înaintăm
printre cratere, neobosiți, iar seara,
când ne-mbucăm codrul de pâine pe valurile iuți,
simțim o vie mulțumire: de gândul drag
nimic n-a reușit să ne înstrăineze.

Traversarea

Stam lângă neliniștitorul Râu Maculat,
cu privirea spre malul celălalt, sorbind
prelungirea senzației de paradis
pe malul de dincoace,
cu o anume-ngrijorare – oare va mai dura, și cât?
Visam că tu, geamăn al meu, curând
îl vei trece înot, când miezul nedospit
al astrului de cocă te va orbi. Știam,
clipa traversării nu putea fi la nesfârșit amânată.
Și, într-adevăr, deodată ți-ai azvârlit straiile
și ai pornit, curajos, degustat, prin valul hâd.

Recoltă

Secerișul bate la ușă, dar secerătorii
nu-s neliniștiți: în seara din ajun le pâlpâie
spicele-n palmă, deja adunate. A doua zi
dimineața îi vezi pe drumul de sidef,
molcom trecând cu secerile-n mâini,
să strângă recolta, ca pe-o lume-a lor.

În sorbul frumuseții

Ostrovul cu ochi de rouă ne-așteaptă dimineața
odată cu vântul, s-atingem mirodenia
amăruie-a primăverii, amurgul să-l sorbim
din cupe mari de valuri! Și pe colina lui din mijloc
să ascultăm corul tăcerii și gândurile
să ni le-auzim în vuiet. Oare pe solu-acela
cu nuanță aurie,

în sorbul frumuseții, va mai trebui
să punem
devoranta întrebare despre cine suntem de fapt
în propriile abisuri sau ne vom înțelege de la sine,
ușor, ca păsările prin bătaie de aripi?
Ah, ostrovul cu ochi de rouă, atât de răbdător
cu noi, străinii și necunoscuții.

Pod

De-aici nu vei pleca nicicând! Ne unește
un pod al credinței, pe deasupra cetăților
și mai presus de aer. Când vii spre mine,
tot ce-am văzut apune, iar tu, în chip de răsărit,
aluneci cu blândețe-n lujeri verzi, tainic susținător
al sevei. O chemare a ta-i de-ajuns
ca să mă văd conducător al carului de lavă,
cu hățuri cenușii, vrejuri de fum, în mâini. Și iar,
din lumea rămasă aceeași, plecăm alături
pe-un val, dispărem împreună în cețuri,
spre-o țară-a soarelui, atât de prietenoasă.

Joc asimetric

Sâmbure infim de fabuloasă floare, treci
răstignit prin ani, domol descii spirale,
în palele vântoase și sub ninsori subțiat,
cuprins în nisipul noian, târât pe bordură fierbinte
solară,
noi știm, ascuns în sinea ta, mistuitor,
parfumul dornic mireasma să și-o dăruiască,
dar nu te-așezi în gândul nimănui, în
răsucire-ntruna,
acum te-aprinzi, acum îți micșorezi lumina
și nimeni nu-ți promite-un loc spre-a înflori și
crește,
ca,-n fine, să-ți desfaci aroma, jocul tău asimetric
mult ne miră, ne întrebăm, cu sufletul la gură,
cât va mai ține incertitudinea din jurul darului tău
de taină, uriaș, apoi tăcem, pătrunși de faldul
aurei.

◆ GAVRIL POMPEI

Poezii

Triptic

Ieri
am ticluit inventarul
pașilor pierduți.
Doamne, câtă risipă!
Vamă incizată
arderii de-o clipă.

Azi
încă bat cu fervoare
în porți zăvorâte, ehei!
Doamne, ce utopie!
să crezi că *Dincolo*
e totul ok.

Mâine
o nouă geneză
alte tipare va umple cu spor.
Doamne, ce nedreptate!
să știi ce urmează
și să fii spectator.

Încotro

Treieră dorinți clepsidra,
sacadat, ca roata morii,
încotro ne poartă hidra
patimilor iluzorii?

Fuga

Am fugit toată viața
după chivotul unde sălășluia libertatea
fără să-mi dau seama
că însăși fuga aceea
avea lanțurile ei.

Am fugit toată viața
după „cât mai sus”
și „cât mai mult”
fără să-mi dau seama
că fiecare treaptă
nu era decât anticamera
unor patimi și mai mari.

Am fugit toată viața
după iubire.

Aici
n-am găsit nimic
de care să mă dezic.

Dilema

Dinspre țărm spre orizonturi
un miraj care ne scapă:
urcă marea până-n ceruri
ori coboară ceru-n apă?

Finalitate

Arabescuri sibiline
prinse gândului pe ram:

orice drum se pierde-n sine
când ajunge la liman.

Despovărea

Mă leapăd de tine umbră;
prea credincioasă mi-ai fost,
prea umilă,
însoțitu-m-ai până dincolo de orice margine
până dincolo de orice miez
până dincolo de orice răzvrătire.

Mă leapăd de tine teamă de revers
dună incertă dar mereu așijderea
ghimpe amorf la subțioara sângelui.
Lăsatu-mi-ai doar clipe drămuite
să mă scald în boarea izvoarelor
să răspund frământărilor cu cea mai duioasă
iluminare
să răsplătesc menestreliei cu cea mai dulce azimă.

Mă leapăd de tine trecere
ca de un țărniș predestinat,
prea mi-ai vămuit euforia
prea mi-ai drămuit iluziile
prea mi-ai adus orizontul aproape
șoptindu-mi ritoasă: grăbește-te!

Mă leapăd de tot și de toate;
prea ați dat năvală în luminișul sufletului meu
prea stați la pândă, hapsâne, poate-poate,
prea ați întors cu fața la perete
singura mea icoană făcătoare de minuni.

Litorală

Ritmic, fără ostoire,
valul mușcă din faleze
despletind în mii de fire
nodul primelor geneze.

Focul viu

Sunt un piroman:
am aprins cuvintele!.

La început un jar mocnit
de la năicare la silabă
de la silabe la cuvânt.
Apoi s-a încins vâlvătaia
starea aceea de incandescență
când eonii descătușează sensuri:
translucid
auriu
inefabil.

Un foc viu
împropătat mereu
de fulguirea unei păsări
cuibărită în cenușă.

Astrală

Tipsia lunii, ca o acoladă,
între apus și răsărit, ehei!
un licurici al codrilor de zadă
cu nimb țesut din orifice scânteii.

Areopag cu chip intarsiat
de creasta unui tainic rid
ce contura un Cain înverșunat
anticipând duelul fratricid.

◆ HORIA ION GROZA

Poezii

Tensiune

Moare calul de sub mine
sur e norul ce-mi vorbește
prin mănunchiuri de lumine.

Ochiul calului se-umple
de mănunchiuri de albeață
nevăzutul mă orbește.

Plin de spini este pustiul
mă așteaptă întâlnirea
față-n față cu Nu-Știul.

Numărători

Crângurile verii
își numără anii în rărunchi
cu noduri de lumină
din rod de preerii.
Cercuri se-așază-n trunchi
cu galben de țechină.

Îmi număr
durerile-n fântână
cu apă bătrână
ce-a văzut
oboseli de ceruri,
bezne ce se-ngână,
grele poveri de ploi,
încremeniri de geruri.

E bon trovato,
se non e vero:
ostenite de zbor
numerele adorm

cu capul în poala
obârșiei zero.

Precizare

Tăiem băierile
vaietelor pline.
Tu nu ai
guturai.

E doar urâtul de vânt
urlând

bolnav la lună –
un galben de porumb
pierdut prin hău de stele,
purtat prelung
prin săptămână,
prin jindurile mele.

Răsfăț

E dulce sâmbăta
când dormi un ceas mai mult,
fără cenzura lui Atâta,
când degetul piciorului
se pisicește-n preșul
pufos de baie,
când năpădit
de gânduri de demult
te lai în simțuri albe,
bucălaie.

E-ntotdeauna
un ajun pregătitor
prin aluviuni de amintiri
pentru dumineci calde.

Decizie

Timpu-și întoarce
cu greieri de roțițe
oglindea lucitoare.
Un nour cu fundițe
îmi zâmbește
cu mers domol de fătălaș,
clopote fudul.
Natura mă privește
dând din coadă,
zăvod credul.

Îmi iau sufletul de toarte
să nu se verse
căci iară mi-e destul
și veacu-mi se împarte.

Amiază fierbinte

Afară, în arșița soarelui –
un vas de flori
pe masa din lemnele
cărute de mare
dintr-un vapor scufundat.
Întinsul bate molcom în auz
cu valurile sale.
Bordeiul meu de lut –
câine credincios și toropit,
de veghe în aerul cel moale.

Scriu căci nu știu
de voi fi mâine
încă viu.

Rugă 12

Armonioase
sunt geometriile Tale, Doamne.
Înțelesul razei e piezișul
și căldura este duhul ei
din al Tău gest
deplin, bogat și sfânt.
Roiul ei abia ghicit
dar dens de puncte
își are ascunziș și cuib
în oasele din alb cuvânt.

Ridicat în picioare
orfan se curmă omul
nenoroc plăpând.
Nu și-nclinarea mâinii Tale
din nume de sub nimb.
Ea slobod se-ngreună
cu haruri spre pământ
ce arc de orizont întind.

Drumul, fruct din unghi,
își află bunăvestirea
din molcom fulger frânt.
Udat de norul Tău,
ajung Doamne
într-un nesfârșit Oricând.

◆ MIHAELA OANCEA

Poeme

nu mai stăm de taină

pe sub acoperișurile de stuf
vrăbiile ciugulesc absențe. de ceva vreme
ploaia despică văzduhul. așchii se împlântă
în măruntaiele cuvintelor.
negru în scrumiere – amuțim.

în urletele tânguitoare ale câinilor
femeile ce-au făcut nod oricărui gând
plămădesc prescuri.

departe se aude un fluier ciobănesc.
adulmecăm tăceri muncite de o durere în piept.
în sobe n-a mai rămas pic de jar.

îndrăgostire

briza sărată a mării
lejere arome de hesperide
și zboruri în doi
fără de sfârșit.

limba florilor și a pomilor

mă predau ție.
tu știi să-mi vorbești
în limba florilor și a pomilor.
lângă tine clipa nu mai pulsează
ca un nerv dureros.
nu se îmbujorează grotesc
cum sculpturile lui Bottero.
lângă tine
dimineața e valsul lui Chopin.
numai în brațele tale
învăț limba florilor și a pomilor.

urgența clipei

scări de sticlă se-ascut în jurul meu și-n mine.
arar mai alunec pe verigile clipelor
cu miros de copilărie. un gol mi se învâрте sălbatic
în tample. strigătul înflorește aici
unde se ciocnesc porumbeii.
mai sus – în cadrul procesiunii religioase –
sunt purtate ripide pe gâtlejul cărora se înfășoară
odgonul vasului meu în flăcări.

îmi cresc mâini ușoare cum lemnul de balsă
mâini ce reproduc imagini de pe clișeele de sticlă
ale interbelicilor. imortalizez secunde
și ochii statuilor care plâng păsări
ce se dizolvă cum nitroglicerina sub limbă.

în țărână se uită strigătul ce înflorește crinul negru
și setea fără de gură. gândurile se sparg de tavan.
sunt un lacăt fără cheie. un strigăt ce înflorește
crinul negru.

răsadnița pentru vremuri mai blajine

îmi privesc vecinul cum leagă prietenie
cu un baston. arde pe pământ
ca vasele de lut ale dacilor.

când lumina lunecă pe înserate
în tăietura dealurilor
se târăște precum omida. răscolește
în răsadnița pentru vremuri mai blajine.
într-o zi voi afla că i-au crescut aripi
și a zburat.

trebuie

trebuie să simți cum simte vânătorul
jalea sau furia neîmpăcată a cerbului.
să tremuri de emoție de câte ori ridici
fântâni peste dureri.
să strigi din baierile plămânilor
că moartea e o minciună.

trebuie să fii acvilă. să bați mereu cu aripa
spre cer. să privești spre soare
fără să-ți pese că la un moment dat
până și stâncile se sfărâmă.

nu se mai împart poverile

plouă lung și opac. șuvoaiele se prăbușesc
cum ciutele surprinse de pușca vânătorului.

poverile nu se mai împart. nu mai există
un alt simon din cirene. există doar suflete
preocupate de propriile ploi și neputințe –
plouă roș-brun. întunecat.

moment

copil pe miriște. învârte o roată.

se adâncește hotarul
ce capturează în pânza lui absențe.
o incizie curată și-apoi tăcerea
(înghițind fum de lumânări sau dansând
goală în ploaia de vară).

pe trupul copacilor se crestează întrebări
niciodată răspunsuri.

vis cu mrene

deunăzi am vorbit cu peștii.
am făcut schimb de rețete de alge și-am cercetat
vuietele flămânde ale tunetelor de miazănoapte.

gazde perfecte
mrenele ne-au purtat prin talazurile
uluitoare catedrale înspumate.

am tot hoinărit până când trupul
ni s-a acoperit de solzi.
am început să respirăm prin branhiile. apoi
ne-am pierdut urma înotând tot restul timpului
printre ceilalți pești.

fără niciun fel de motiv

muza a țâșnit dintr-un arbore sau o trestie cosmică
și-a coborât pe o pânză de păianjen
către poet. de atunci au călătorit pe șarpele cosmic
în jurul universului și-au hrănit
din singura sămânță ce nu poate fi cioplită
toate ființele ce au vrut să afle povestea lui a fi.

s-au bucurat împreună. oamenii i-au împletit
cununi.
doar poetul și-a șters lacrimile pe furiș și fără veste
s-a ascuns într-o stea. așa. fără niciun fel de motiv.

◆ TOMA GRIGORIE

Poezii

Moartea unei zile

Cerul amurgului de noiembrie
Un albastru pătat coboară
pe umerii zilei
împingând-o în noapte
Mă tulbur ca în fața unei picturi
impresioniste
a lui Van Gogh
Întunericul crește proporțional
cu licărul timid al stelelor nubile
Roșul sângieru dinspre apus
se scurge treptat ca să inunde
răsăritul din partea cealaltă
a crugului pământesc
Trag transparente să nu văd
cum ziua dispare cu totul
în burta balaurului negru
Mă las în seama veiozei
să pot termina acest poem
această tragedie a morții unei zile
din câte-au mai rămas

Vremuri

Apuse vremuri ne înconjoară
cu brâu de zile mai rele mai bune
Îmi reazem fruntea
de geamul rece de brumar
Peste prezent se depune trecutul
Privesc în urmă
văd cum se înșiră
precum pe sârmă rufe
viețile trecute prin apa Styxului

Îmi voi recunoaște viața
când o fi să fie între acelea
după cămașa de noapte
cu brâu de rime
precum de răuri
pe care bunica îi cosea
pe tivuri

Lumea văzută din bivuac

În călătoriile imaginate
care îmi par cele mai bizare
poposesc ca orice visător
în bivuacul casei supraetajate
Privesc în zare
pe oceanul ferestrei
văd lumea toată atât de aproape
Sunt când la Punta Cana
în Caraibe
fierbând imaginile în cana de cafea
Când într-un iglu
din bazinul Amundsen
de la Polul Nord
cu ursul polar privindu-mă
prin peretele de gheață
Chem în ajutor imaginile fabuloase
oferite de motorul de căutare Google
Mă costă doar orele
fără sens lucrativ
fugit irreparabile tempus
Dar câștigul este colosal
comparat cu orice lucrare care aduce
diavoleștii bani

Ascuns în noi

Veniți să vedeți
este îndemnul femeii
care l-a văzut pe Iisus
Dar oare îl putem vedea
noi cei care avem ochii cârpiți
cu umbrele desfrâului
Vom putea vedea nevăzutul cristic
fără curată credință
Vom putea să aflăm de la Mesia
ce avem de făcut
Plecându-ne cu smerenie
poate vom afla drumul vieții
și al morții
de la Iisus
ascuns în noi

Panta rhei

Mă retrag în colțul casei
precum un șoricel de parcă aş fugi
de irisul verde al pisicii
Îl vizualizez cu ochii minții pe alter-ego
cu zâmbetul lui amar în colțul gurii
Iată-l cum pleacă
într-o direcție
nu știe de ce se duce
de ce se întoarce
Sunt pus în situația de a mă râde
de a râde de mine
ca în copilărie
în acest habitat al ascezei
Mă amuză
mă deconectează în același timp
faptul că el caută o carte
în bucătărie
un ibric în bibliotecă
o fructă în șifonier
Nu le găsește desigur
Își dă seama
și râde cu gura până la urechi
exact ca un fost președinte
E și asta o defulare veselă
îmbrăcată în tristețe

Luciditate

Te lamentezi
că nu mai poți planta
nici măcar un pui de trandafir țepos
în grădina visată
Privești lung prin fereastra vieții
dinspre iarnă
Primăverile s-au vestejit
în poala preotesei Pythia
Nici în delirul ei oracular
nu se mai naște vreo profeție
Ești prea trist
te apostrofează solarul Apollo
Nu e tristețe zeule
e percepția crudă
a beatitudinii lumii ce vine spre mine
din toate vânturile
Privesc cum se naște destinul prunc
cum îi dau primele tuleie
cum se albesc atât de repede
cu fiecare an cu fiecare zi
cum se sprijină gârbov în toiagul curbat
cum jînduiește singurătatea morții
pe ghețarii Nordului
Tristă imagine
Luciditate

Iubita din cer

Am o iubită într-o stea
Vorbim virtual
despre câte se petrec
în lume și-n stele
De ce nu cobori iubit-o
Să înnodăm dragostea
de unde am lăsat-o
Nu-mi răspunde
O lacrimă se aprinde
pe cer
Arde o lumânare
stinsă de-o vreme
între brazi
Ne privim fără cuvânt
fără să ne vedem
Florile ofilite

deconspiră
adevăru

Întâlnire aproape imaginară

Cu auriu potop în păr
în hora stelelor se prinde
Mă las cuprins de reverie
și zarea toată se aprinde

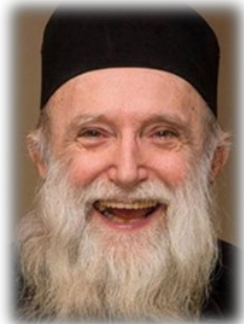
Glasu-i așteptat o adiere
de suflet limpede și cald
Un zâmbet râu înmiresmat
în care lebedele-mi scald

Cu pasul rar nu se grăbește
spre ora întâlnirii noastre
Mă tem să nu se ofilească
buketul meu de flori albastre

Dar când o-mbrățișez fierbinte
se-nchide cerul peste mine
ca un oblon peste fereastră
În vază înfloresc verbine

Tristețea iernii

Zeul alb se pregătește
să coboare treptele cerului
Se uită pe fereastra
dintre nori
Vede cum lițoliul galben
alunecă ușor pe umerii goi
ai zânei toamnă
Se retrage în casa lui de gheață
visând nămeții de altădată
Așteaptă porunca Domnului
Își pregătește sita
în care încep să prindă contur
steluțele de argint
Curând vor prinde aripi
de fluturi
Copiii scrutează zarea
scot săniuțele gata de zborul
fără cai
Sărmana iarnă de o vreme
frustrată de zăpada pufoasă
e tot mai tristă
Tot mai tristă

◆ DUMITRU ICHIM – 80 (Canada)

Poeme

OMAR KHAYYAM
CÂNTÂND DIN
FRUNZĂ

Pe frunza toamnei
șoptește-mi lin despre ulciorul,
coapsa de șarpe prefăcută-n cântec,
când a prădat de vâlvătăi cuptorul
și buzelor mirarea și rubinul.
Dar,
și mai bine-ar fi,
ca să-mi aduci și paosul și vinul
ce-ar trebui –
(Neghiobi ce sunt!) –
pe groapa mea vărsate.
N-ar fi păcat să-i irosim
cântarea-n mugur și desfrăul sfânt
de iad neîntinat?
Știi?

Ei, și? Degeaba știi,
că iarba va avea o veșnicie
pierdutul fir din duh să mi-l înnoade,
ca să-mi cârpească ultimul sonet,
că niciodată ca în toamna asta
n-or mai cânta cocoșii atâtea alelui
pentru hulpavul
vin mustuit de-un heruvim păgân!
L-a prins amarul de viață hohot –
rotund ulcior precum un sân
sub borangic brumat și scris pe ie.
Nu mă-ntreba:
Vor mai cânta cocoșii,
când dincolo de ape
vom trece lin prin frunzele de toamnă?
Va fi aceeași lună plină la același ham
abia făcându-și loc prin calendar,
și totuși –
tristețe fără de limanul lin –
precum ulcica ta Omar Khayyam

golită până-n ultimul suspin.
BISERICA NEAGRĂ

Chiar și orașul se pregătea de Crăciun
cu brazi multicolori, cu cerbi și sănii de cleștar.
Luminile dansau tangouri de verde, tangouri de
roș,
din cuiburi zburau litere abia trezite din somn
din fermecata pădure
și se făceau cuvinte jucându-se'n vitrină.

Când am intrat în oraș
cuvântul luminii s'a spart.
Nu știam că sângele luminii e negru,
dar negru era curgând peste tot:
sânge negru pe omăt, sânge negru pe cer,
sânge negru pe pașii orbecăind
în căutare flămândă de verde, de alb, de albastru.

Ce straniu a țipat din țâțâni
ușa bisericii – acum biserica neagră.
Unde-mi sunt icoanele, biserică albă –
acum biserică neagră?

Unde-mi e poiana în care te-am cioplit
ca pe-un știubeu tăcerii primul tril?
Se spune că în biserica neagră
doar o singură candelă
a mai rămas și arde.

Candelă, am zis
îngenunchind în altar,
numai tu ai rămas pe aici?
Mireasă albă, unde e Mirele tău?

Tot ce mai rămăsese din mine
era ecoul alb
care căzând pe lângă candelă o stinse.

Dimineața
chiar mucusul candeliei se prefăcuse'n negru.
Ieșeam din Biserica Neagră
cu inima-mi în palme privind-o'nmărmurit
înnegurându-se în negru
ca o ridiche neagră.

DIN NOU PREDESTINARE?

În aceeași bancă de școală –
elevul Iuda și elevul Iisus.
E ora de caligrafie.
Învățătorul le dictează,
arătându-le cum se scrie
cercul,
ovalul ca oul de găină
ce doarme în fân,
și bastonașe, toiage
și-aceleași cârje de bătrân.
Iuda scrie cu pixul.
Iisus, mai sărac –
cu-n plumb de lumină.
Elevul Iuda
se întoarce spre elevul Iisus,
care privea într-o parte,
ca printr-un vis,
adăugând la fiecare cârjă un sărut
și scriind ghiociei:
„De ce nu scrii cum ni s-a spus,
cum ni s-a scris
pe tablă?”
Ca să se împlinească Scriptura,
învățătorul a strigat către ei:
„Hei,
voi cei de-acolo,
țineți-vă gura!”
Amândoi s-au apucat să scrie
cum pe tablă semnele li-s.
Iuda
va lua 10 la caligrafie
repetând perfect
cârja, toiagul și cercul
cum de ștreang e adus,

iar Iisus
va continua să scrie ghiociei
și desigur că-L vor lăsa repetent.

RISIPITORUL FIU

– Ceața prin văi se ridică:
Tată, mi-e noapte, Tată mi-e frică!
– Nu se mai vede drumul acasă?
– Lumina-i ruptă, inima roasă.
Punțile toate s-au frânt sub dorul
de mine însumi, risipitorul.

Ceața din munte viclean coboară
pe lângă moară, pe lângă moară...
Nu în părere se-aud cocorii?

– Ba da, cu ceață te-nșală norii...
– Unde ești, Tată – nerisipit rămas
cu mult mai aproape ca propriul meu glas?

Doare tăcerea, dar eu tot te strig:
De Tine mi-e foame și tare mi-e frig!

PSALM ÎN DOI ȘI-O SOACRĂ-N PLUS

Eu nu-nțeleg iubire, grădina mea și plaur,
Cum peste silogisme plutești ca o nălucă.
Metal întorc vocalei, de duhul lui de aur,
Prin alchimiei de cântec, aminte să-și aducă,

Dar sceptorul îl vrea mintea, că-algebrei e despină,
Că totul se măsoară cu kilul și calupul,
Că-ar prinde-n ecuații chiar zvonul din lumină,
Mașinării de glande isprăvnicindu-mi trupul.

Stupar de constelații nu-i dragostea, ci-un număr,
Că luminândei zborul i-l socotești pe dește.
Eu una știu, iubire, când păru-l lași pe umăr,
Chiar Dumnezeu fereastra deschide și privește.

L-atâta bucurie, ce n-o poți strânge-n lacră,
De-i nuntă, ce contează că mintea-ți va fi soacră?

◆ De vorbă cu preotul și poetul DUMITRU ICHIM

**„Ca poet și preot sunt un umil semafor
care prin lumină și cuvânt îmi slujesc
Polisul, Cetatea”**

– Iubite Părinte Dumitru Ichim, cum privești viața Dvs. de pe piscul celor 80 de ani recent împliniți?

– Cred că un răspuns profetic la această întrebare îl dădeam prin 1970 când, în volumul de debut „De unde începe omul”, mirându-mă cum: „Parcă n-am fost niciodată/ Călător prin anii mei” și nedumerirea că: „De-am trăit un timp de tei/ Altu-mi vine la socoată”. Cum se vede lumea de pe acest pisc al împlinirii unui număr rotund de ani? Dacă mi-ar fi îngăduit să parafrazez Cartea aş zice: „Căutați Împărăția lui Kairos și toate celelalte vi se vor adăuga vouă”. Pe scurt, nu cantitatea de pleavă a timpului contează, ci bobul de aur al Pâinii care s-a coborât din cer. Și pentru acesta trebuie să te tot împrumuți cu timp pe care transformându-l metanoic să poți cumpăra cele veșnice. Nu cantitatea de pene contează, că scopul omului nu este perna, ci pana de caligrafiat al zborului rusalin, „timpul plin” al Teiului.

– Ce amintiri păstrați din perioada copilăriei dvs, petrecută undeva într-un sat din Moldova?

– M-am născut pe Valea Uzului și în această „naștere” prin țesutul copilăriei mele mi-am realizat „chipul și asemănarea” Lui, ca în metafora unui covor în care firele tale capătă sens și rost cu firele Lui care formează imaginea ta de țesător în culorile împrumutate de la El. Copilăria mea a fost cea a unui copil liber, una naturală, cu un imperiu de la Uzu la Trotuș, de la livada cu nucii uriași până la Măguricea și vârful Moghilăului de unde se vedea toată lumea. Într-o poezie din clasa primară descriam cum: „Mă scăldam odată lângă vechea moară./ Verdele trezindu-l din adânc blestem,/ Munții scriau zării undulări de „m”/ Când veneam acasă pe cărări de ceară.” Un copil de țaran, crescut fără bonă, fără a merge la grădiniță și marea catastrofă a fost când: „Mai ții minte mamă, lacrimile mele/ Când mi-ai spus, la școală, că vrei să mă duci?/ Și-am să las poteca ruptă pe sub nuci,/ iar pe deal salcâmiu basmelor zăbrele!” și rămasul meu bun de la „Dis-de-diminează răsucii cărare/ Sub cireșii toamnei – flăcări pe izlaz” și cum lunca Uzului mi-a dat „materialul didactic”: „Am ajuns la moară și răsând în iaz/ Salcia îmi dete zece bețișoare.” Doamne, dar ce plânsete pe capul meu! Tınca era cu nouă ani mai mare ca mine și o imploram: „Te rog, leliță, nu mă duce, arz-o focul de școală, că îți promit că nu mai fac prostii și nu ti mai năcăjăsc!” Dar de unde! M-a îmbrăcat cu hăinuțe noi și pentru prima dată încălțam ghete noi! Adio cu frățietatea vrăbiilor cu care ne jucam în colbul drumului, adio căruțelor cu fân de care ne agățam seara de drugul lor: „Ne-agățam de drugul carului de fân/ Răsuna lumina în privirea noastră...” Revenind la ceea ce un ziarist așteaptă ca răspuns pot spune că am avut o copilărie cum nu cred că mulți dintre noi au avut parte. Eram liber și toate prundurile, luncile, livezile, dealurile, Uzu și Trotușul făceau parte din împărăția copilăriei mele. Ea nu a încetat cu clasa a VIII, ci s-a continuat prin pădurile Neamțului unde am mers din 1959-1964 la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț. În vreme ce mulți copii de vârsta mea erau în închisori comuniste eu habar nu aveam ce se întâmpla în Republica Populară Română. E adevărat că la seminar aveam multe restricții economice și sociale, eram marginalizați ca fiind „bolnavi de misticism” totuși acestea erau nimicuri. Economic trăiam destul de modest din cele 10 ha pe care trebuiau să le îngrijim până la recolta de toamnă, plus că părinții erau obligați să ne trimită o anumită cotă cerută de școală ca grăunțe, nuci, fasole etc, dar nu m-am plâns niciodată. Și cât de frumos era!

Drumul de la Braniște până la seminar te pregătea pentru intrarea în basm. Când ieșai la lumină drumul era străjuit de ploi, deoparte și de alta a drumului, iar înainte de a intra în curtea seminarului te saluta alea cu brazi spre schitul Vovidenia unde autorul lui „Mitrea Cocor”, pe vremea colectivizării, se bucura de o vilă imensă într-o grădină ca-n povești care se continua peste drum cu alta cu lac de pescuit și ducând până în brațele codrilor seculari.

În față se vedea Mănăstirea Neamț ca o cetate mușatină și drumul care ducea la Icoana, sau spre Boroaia. Seminarul era înconjurat cu un gard din bârne, iar dincolo de el curgea Nemțișorul și lunca neatinsă și necălcată de picior de om. La seminar am avut profesori admirabili ca Ioan Ivan, directorul care se îngrijea de creșterea noastră normală ca un adevărat părinte, era Serafinceanu la română, Părintele (Vasile Ignătescu) la franceză și tipic, Ștefan Alexe la greacă, latină, Georgescu la Noul Testament. Prin anul II eu care crescusem într-o familie de țărani, tata era dascălul bisericii „Sf. Nicolae” din Dărmănești și care mă lua în fiecare duminică în strănă, deci cam prin anul II am avut o criză când am aflat că „științific” nu există Dumnezeu. Am luat de la bibliotecă tot ce era de genul „Biblia ateistului” și noroc de bunul meu profesor de istorie Academicianul Mircea Păcurariu. Acesta care mă încuraja cu poeziile și mi-a făcut debutul la „Telegraful Român”, a observat că de la o vreme sunt tot mai trist și abătut, deși notele erau de 9 și 10. M-a luat într-o zi deoparte și m-a întrebat: „Mitrel, ce se întâmplă cu tine?” I-am spus. Aveam mare încredere în el. Și de atunci Dascălul meu după ce predă și asculta pe elevi avea...sfertul lui Ichim! Aveau o sumedenie de întrebări și el avea răbdare și-mi explica ajutându-mă la momentul acela de cumpănă sufletească. Așa se face că atunci când am terminat seminarul eram înarmat cu toate răspunsurile de a pune la colț un ateist cu argumente logice, dar a murit Mitrel, mi-a murit copilăria. Dar nu de tot. Mai rămăsese o candelă. Am terminat seminarul – cinci ani, liceul la Moinești – patru ani, la fără frecvență, Facultatea de Teologie – patru ani. Nu știu ce s-ar fi întâmplat cu mine dacă în viața mea nu ar fi apărut Părintele profesor și academician Dumitru Stăniloae, care acum a fost pus pe lista de a fi declarat sfânt și una din minunile lui am fost eu.

– *Un minut, dragă Părinte. Am ajuns la una din întrebările pe care voiam să vi la pun: Ați făcut studii de teologie București. Care au fost dascălii care v-au influențat modul de a gândi?*

– Poate că amintirile cele mai puternice se pot compara cu lumina când ai ieșit dintr-un tunel și trebuie un timp să te obișnuiești. Bucureștiul pentru mine a fost lumină din toate punctele de vedere. Plecam din munții Moldovei după vacanța de Paști și când tramvaiul 2 sau 12 se apropia de Piața Unirii începeam ca Baba Dochia să-mi scot cojoacele. Parcă era altă țară! Dacă la Valea Uzului ghiociei și toporașii se tot codeau și socoteau între ei să pornească la drum, pe malul Dâmboviței teii aveau deja frunzele mari și lumea se plimba în cămăși cu mânecă scurtă. Și revin la întrebare. Oare ce o fi găsit Dumnezeu bun la mine de mi-a oferit atâta dragoste, unii zic noroc, în toate lucrurile? Și tu poezie, și tu copilărie fericită, și tu școli și profesori dragi și toți de lângă mine cocoloșindu-mă și răsfățându-mă ca pe un animaluț sălbatic? Am prins epoca de aur a profesorilor și academicienilor care predau la Facultatea de Teologie. La Bizantinologie era Alexandru Elian, distins, cu faimoasa lui pălărie flamandă. Un adevărat savant în domeniul respectiv. Nu cred că o să mai întâlnim profesori ca aceia. Și acum visez că nu știu la examen. În anul I din 117 am trecut numai 16. Nu eram învățat, metaforic vorbind, cu uși universitare de câțiva metri care parcă te intimidau prin mărimea lor. Era Ioan Coman la Patristică, îmbrăcat ca și Ene Braniște de la Liturgică, cu o eleganță ireproșabilă. Studiase în Germania și toți tremurau la „proștălăilor” cu care ne apostrofa duhovnicește. Voia neapărat să ne arate că „st” în germană se pronunță „șt”, dar vedea carte. Norocul meu că iubeam literatura, dar vai de „proștălăi”! Pe lângă cei magnifici și care băgau frica în noi eram ceilalți făcuți din altă stofă, oameni calzi și blânzi ca istoricul Ioan Rămureanu, Părintele Vesa care ne predă latina. Făcuse studiile la Roma și glumea cu noi că „eu am făcut și plajă la Canal”! Cum să-l uit pe Mircea Chialda care ne predă ebraica, sau pe Balca, „Noos”, care ne predă Filosofia! Sau pe Petru Rezuș, omul lui Dumnezeu, bucovinean frumos în

înțelepciune și slovă precum dornele și mănăstirile din Ierusalimul românesc. Eram setos de a cunoaște cât mai mult și de multe ori chiuleam de la teologie să merg la Universitate la cursuri de filologie sau matematică, sau orientalistă. Bunul Rezuș știa de aceasta, dar era totdeauna Părintele Rezuș. Era de o cultură imensă și la zi cu tot ce se întâmpla în lume. Nu știam că sertarele lui erau pline de manuscrise, cărți pe care le-a publicat mai târziu într-o adevărată avalanșă editorială. Mi-aduc aminte de o surpriză când într-o zi în loc de cursul de Teologie Sistematică a început cu... „Domnilor studenți, astăzi am să vă vorbesc despre...poezia lui Dumitru Ichim.” Am rămas pur și simplu uluit și cu gura căscată. O surpriză mai mare nici că ar fi fost posibilă. Citise tot ce publicasem în „Luceafărul”, „Amfiteatru”, „Gazeta Literară” și publicațiile de atunci, plus cele de peste ocean, „Almanahul” de la Viena, de la Londra și evident în „Credința” și almanahurile scriitorului Valeriu Anania din Detroit.

Tuturor dascălilor mei le port amintiri de aur și recunoștință pentru zidirea mea ca om, ca scriitor și ca preot.

Acum când privesc în urmă criza din anul doi de seminar poate nu a fost criză, ci doar o zbuciumare, o frică necunoscută că aș putea să-l pierd pe Dumnezeu.

– *Ce a urmat după terminarea studiilor universitare?*

– După terminarea facultății am mers la doctorat la catedra de Teologie Dogmatică a Părintelui Dumitru Stăniloae. Timp de doi ani căldura și naturalețea de ascet și savant au făcut să revin și să-mi câștig pe Mitrelul și copilăria pe care credeam că o pierdusem. Era poate o părere, dar care mă durea. Părintele ținea la mine. Cum fata lui, Lidia Stăniloae, scria poezii de multe ori făceam „cenaclu” acasă la dânsul și erai uimit cât de pregătit era chiar și în domeniul poeziei moderne. Acolo Ioan Alexandru ne citea din inspiratele lui poezii, ca să numesc pe doar unul din prietenii mei. După doi ani, sub influența vădită a filosofiei lui apărea în 1970 volumul meu de debut „De unde începe omul”, care a apărut după plecarea mea la studii la „Seabury Western Theological Seminary” din Evanston, Chicago. Bunul meu profesor îmi făcuse rost de o bursă internațională. Astfel am studiat încă trei ani pentru doctorat la Chicago și Princeton, New Jersey.

În 1973 am terminat studiile la Princeton și în loc să mă întorc în țară am ales să fug în Canada. În Statele Unite nu puteam să rămân pentru că făcând parte din schimbul de studenți m-ar fi deportat. Așa se face că într-o dimineață de iunie am plecat cu autobuzul „Grey Hound” din Princeton până la Detroit. Apoi am trecut în Canada la Windsor. Când am ieșit din autogara canadiană stăteam și așteptam noul autobuz cu destinația Kitchener, Ontario. Aveam o valiză cu manuscrise, fără neamuri, fără serviciu, fără...fără...Dar eram la 20 și ceva de ani.

– *Ați făcut un doctorat în Statele Unite, în teologie. Pentru un neștiutor ca mine cum ați defini credința ortodoxă, prin ce se diferențiază de celelalte confesiuni creștine?*

– După cei doi ani de studii pentru doctorat cu Părintele Stăniloae și despre impactul ce l-au avut asupra mea ca teolog am vorbit deja deși nu îndeajuns. Am urmat studiile la Seabury Western Theological Seminary, Evanston, Illinois (1970-1972), McCormick Presbyterian Seminary, Chicago și Princeton Presbyterian Seminary, New Jersey (1972-1973). E una ce înveți din cărți despre o denominațiune religioasă, să zicem, și e alt lucru să trăiești în mijlocul lor. Acest fapt îți dă puțința să cunoști mai mult și cu o acuratețe mai profundă despre religia în care te-ai născut. Când eram la Seminar la Mănăstirea Neamț, sau la Facultate, era o sărbătoare pentru ziua de teză să ne cadă ceva despre Martin Luther și protestantismul. Pe lângă „Sola Scriptura” și „Sola fide” spuneai pe dos ce aveau catolicii și ortodocșii în comun și voila reușeai să iei nota maximă. În America am aflat dureroasa constatare că dacă Martin Luther ar fi cunoscut ortodoxia când s-a rupt de catolici ar fi trecut cu siguranță la Biserica Răsăritului. Și nu e o presupunere subiectivă ci, ceea ce s-a întâmplat în Statele Unite unde parohii întregi

în frunte cu pastorii lor au trecut sub jurisdicția Bisericii Antiohiene. Cine ar crede că dintre cei mai mari teologi din Americă putem număra pe cei convertiți la ortodoxie.

Abia din afară îți poți da seama de comorile fără de preț ale ortodoxiei. O știință dacă nu se bazează pe adevăruri axiomatice nu poate fi luată în serios. Ceea ce matematica numește axiomă ortodoxia numește dogmă. Cuvântul ne sperie pentru că nu știm ce înseamnă dogmă. Aproape toate dogmele Bisericii sunt cuprinse în Simbolul Credenței, sau Crezul. Aceste dogme, sau axiome sunt identitatea ta de creștin că faci parte ca membru din „una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică.” De exemplu, două linii de cale ferată trebuie să păstreze rigiditatea lor de distanță a unui paralelism pe care nu avem dreptul nici să-l lărgim, nici să-l strâmtorăm. Astfel nu se produce o deraiere a trenului? Când zicem una atunci nu ne este îngăduit să spunem două, sau mai multe. Prin una înțelegem una. Punctum. Pentru că Hristos este unul. La „sinodul” din Creta s-a încercat chiar în sânul ortodoxiei un produs „ecumenic” de a numi toate denumiriunile neo-protestante „biserici” chiar și cele mai bizare ca învățătură și practică printre care ne-am fi situat și noi. Și odată deschisă ușa „ecumenică” de ce ar fi respinsă Biserica Satanistă a lui LaVey care își plătește taxele ca și McDonald?

Pe scurt, am învățat de la alții cine sunt și de ce sunt ortodox. Specificul ortodoxiei este cel a naturalului de a-L avea pe Dumnezeu în ograda ființei tale și că totul este sfânt pentru că frumosul din om și din natură dacă nu te face sfânt înseamnă că are altă etimologie decât cea a lui „formosus”. Și nu e de mirare că mișcare isihastă este cultivarea luminii în ortodoxie de la candela țărânului până la miracolul luminii de Paște care coboară în noaptea Învierii în Biserica Ortodoxă pe care o numim una, „sfântă, sobornicească și apostolească Biserică”.

– Cum de ați ajuns în Canada și ce ați realizat acolo?

– Ca bursier făcând parte din programul internațional al schimbului de studenți trebuia să mă întorc în țară, sau să mă deporteze și, cum v-am spus mai sus, am fugit în Canada. În 1974 m-am căsătorit cu Florica Bațu și am fost hirotonit preot în același an. Există în România concepția greșită că toți cei care au rămas sau au fugit în afara țării au plecat să se îmbogățească și că sunt niște „deșărați”. Nimic mai greșit. Ca poet am vrut să fiu liber, ca preot mi-am făcut misiunea poruncită de Mântuitorul de a duce cuvântul evangheliei până la marginile lumii.

Începutul bisericii noastre a fost într-o sală închiriată de la YMCA unde improvizam altarul și săvârșeam Sfânta Liturghie. Comunitatea era mică și a trebuit să mă angajez la un spital ca om de serviciu pentru a-mi întreține familia. A fost greu la început ca orice primă brazdă în ogorul Domnului. Eram singurul român din România, comunitatea fiind formată din bănățeni din fosta Yugoslavia. Prin 1978 am cumpărat o fermă la marginea orașului unde apoi, pentru a putea plăti ipoteca, am construit o sală pe care o puteam închiria la străini și români pentru diferite evenimente sociale. Cum cei mai mulți erau bănățeni i-am dat numele de „Centrul Cultural Românesc – Banatul” cele două săli putând acomoda 500-700 de persoane. Aici am putut să ne ținem renumitul „Festival Folcloric Bănățean” la care veneau bănățeni din toată America și care devenise un fel de Muntele Găina, eveniment cultural la care aveau până la 1000 de intrări. Au avut loc evenimentele zise „revoluție” și apoi au venit români de pretutindeni. În 1994 ne-am apucat să zidim „Biserica Ortodoxă Română Sf. Ioan Botezătorul” care s-a terminat în același an. Urma ca prima slujbă să aibă loc pe 14 august, 1994. Eu, care lucram la spital, am optat la ședința Comitetului Parohial, pentru o duminică după, deoarece 14 august era în postul Sf. Mării și, practic, mă gândeam și la chitanțele care trebuiau achitate. Fără știrea mea (o fi fost surpriză?) membrii din comitet au schimbat data și anume pe 14 august. Eu uitasem că această dată era tocmai ziua mea de naștere și ce poate fi un cadou mai frumos pentru un preot ca exact la împlinirea de 50 de ani să primească pe o tavă forfecuța cu care să tai panglica tricoloră și cheile de a deschide biserica pentru prima slujbă.

– Sunteți cunoscut pentru activitatea scriitoricească și ziaristică la „Cuvântul Românesc” care a fost un bastion de luptă împotriva regimului comunist din țară, ca director pentru zeci de ani al simpozionului „Săptămâna Internațională de Cultură” de la Câmpul Românesc din Hamilton, Ontario și activitatea culturală și spirituală în cadrul Exilului. Întrebarea mea este: Cum vedeți, dacă este, sau nu, legătura între misiunea de preot și cea de poet?

– Zice vorba că „toate drumurile duc la Roma”, dar metaforic aş merge mai departe afirmând că toate întrebările îşi „împietesc” drumurile spre aceeaşi întrebare a Drumului, scris cu majusculă. Nu e interesant că Acela care s-a numit pe Sine a fi Cuvântul lui Dumnezeu s-a identificat cu a fi şi Drumul? „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa”! Drumul este nu numai o întrebare de la un punct la altul, o iscodire de dragul realului geografic, ci înainte de a fi întrebare pentru noi ca purcedere a noastră la Drum, el este realizarea noastră ca persoană într-un răspuns de genul cel dat de Augustin că *m-ai aflat înainte de a te căuta*. Ca să fie Cale, în înţelesul metafizic, ea trebuie să preceadă busola noastră care trebuie să fie „împietirea” verbelor „a fi” şi „a avea” prin depăşirea pragului de sinteză a hegelianului căutat şi pe care îl găseşti tocmai prin ceea ce ne pare paradox şi anume „a face”, dar nu în sensul pedestru de a realiza ceva material, ci în sensul abisal al filosofiei greceşti al verbului „a face”. Pentru gândirea celor din vechime „poieo” era sinonim cu „a naşte”, la scara de nivelul veşnic opusă lui „thanatos”. „Poiesia” este o „facere”, nu „făcătură” ci aşa cum numim prima carte a Cărţilor prin „Facere”, sau „genesis” ca un act de naştere din toate punctele de vedere ale poienilor lexicale. „A crea” înseamnă „a face” şi tot ce se face ca Facere este actul creativ al Logosului-Cuvânt. La nivel cosmic omul este un micro-logos, un frate cuvânt cu atomii, cu privighetoarea, cu soarele, cu galaxiile. Suntem cuvinte într-o lume a cuvintelor care sunt „raţiuni plasticizate” cum le-ar numi Sf. Maxim Mărturisitorul.

Omul e net superior „Daseinului” făurit de gânditor, fiinţa lui având întreaga coroană a lui „a fi” scris în aureola Logosului, a „Făcătorului”, scris, şi repet, cu participiul lui „a fi” şi anume „o on”. Preoţia fiinţei umane depăşeşte pe cea de meserie la templu sau sinagogă, ea este sacerdoţiul Cuvântului. Omul este prima carte a Scripturii. El este Facerea, toate arhe-urile „Făcătorului a toate” fiind zidite ca pietricelele unui mozaic întru chipul şi asemănarea Logosului. Preotul şi poetul sunt amândoi slujitori ai Cuvântului, logosul însemnând şi vorbă, raţiune, sens pe lângă cel ultim folosit de cel ioanin ca răspuns şcolilor filosofice ale antichităţii. Pentru mine amândouă profesiile lucrează conform unei chemări de sus de a fi trâmbiţă de har a Spiritului Sacru. Fiecare om în fiinţa lui este „făcut” şi preot şi poet, numai că doar unora li se dă harul de a fi îndrumători, nu pentru vrednicia lor aşa cum semaforul nu este un moft democratic, ci o rânduială a celor „făcuţi” (nu contra-făcuţi şi nici pre-făcuţi), cu toată smerenia lor, de a conduce bunul mers al lumii prin lumină şi cuvânt. În felul acesta, a sintetiza tot ce am spus mai sus aş fi putut să vă răspund atât de simplu: Ca poet şi preot sunt un umil semafor care prin lumină şi cuvânt îmi slujesc Polisul, Cetatea.

Un interviu realizat de
Ion CRISTOFOR

◆ PETRU ABABII (Moldova)

Creația onirică sau arta poetică pură

Poezia onirică (creația onirică) este apogeul artei pure, al artei pentru artă. Imaginația onirică a creatorului se rupe atât de mult de realitate, încât putem spune că depășește în totalitate posibilitățile de reflectare obișnuite ale primului nivel de recepție a creierului uman – acel al percepției primare a semnalelor venite din mediul înconjurător. Percepția onirică a artistului se naște din interiorul temeliei sensibilității în stare să creeze un sistem de reproducere de imagini subiective, a fenomenelor ce au loc în afară și care se încadrează într-o matrice cu o structură mult mai sofisticată de interpătrundere a formulelor lingvistice de exprimare apărute în rezultatul acestui proces. Atare metamorfoză creează astfel un areal magistic (un sistem imaginar) de prim nivel și de primă importanță pentru întreaga capacitate de asimilare și de redare a celor acumulate de către omul de artă.

Chiar și de la această treaptă de simplă contemplare, el este în stare să se aventureze într-un angajament de trăire estetică mult îndepărtată de tiparele de recepții rigide venite din realitatea directă înconjurătoare, dobândind astfel un anumit grad de purificare subiectivă a elementelor ei. Fenomenul oniric se naște în urma unor transformări mult mai complicate a proceselor ce se petrec deja la nivelul analizei și sintezei rezultatelor unei astfel de reflecții. În sferile înalte neurogene ale omului de creație se produce, de fapt, o imaginație a imaginilor, o imaginație a imaginațiilor.

Dacă capacitatea de reflecție primară sintetizează rezultatele proceselor de înregistrare directă a fenomenelor realității în deducții lingvistice expresive, logice și coerente, atunci trăirea suprarealistă onirică se ridică cu o treaptă sau două mai sus, în sferile imponderabile ale spiritului pur, unde identitățile imaginilor care creează primul nivel de reflectare cedează rolul lor determinant, pe care l-au avut asupra capacităților de creație ale artistului, noilor posibilități de sinteză – acelea ale deducțiilor noi extrase din deducțiile vechi, dând astfel naștere unui fenomen rar numit creație onirică.

În felul acesta, are loc o purificare, o simplificare și o esențializare a simbolisticii elementare subiective din primul sistem de percepere prin mijlocirea unor mecanisme de reflectare a reflectării (de percepere a percepției), care o apropie de componentele câmpurilor formate de trăirile sensibile ale sferelor înalte spirituale. Astfel, structura semnificațiilor semantice ale imaginilor ce participă la alcătuirea și formarea sistemului suprarealist oniric (subiectiv) conține numai elemente de logică lingvistică de exprimare, ce țin de aceste sfere superioare spirituale ale omului de artă.

Manifestarea unei astfel de stări abstracte a artistului va crea o modalitate de exprimare (nouă) vis-a-vis de cea obișnuită, cunoscută în creația tradiționalistă. Așa cum limba este un produs al cizelării rafinate a imaginilor vizuale și auditive venite din exterior subiectiv exprimate și prelucrate la cele mai înalte niveluri ale capacității de abstractizare a creierului uman, ea se va manifesta obligatoriu în forma cea mai desăvârșită în expresia compozițională onirică. Capacitatea unică astfel formată a omului de artă va crea un limbaj specific (oniric): o limbă a limbii, o limbă a metaforei, o limbă a imaginilor abstracte alcătuite din expresii lingvistice imponderabile.

În definitiv, ea va edifica o etică nouă a scrisului (a artei), o etică a sferelor onirice de creație. Etica onirică va antrena apariția unui ambalaj lingvistic, și a unui fond logistic pe măsură. Imaginile care se formează în rezultatul reflectării subiective la primul nivel de recepție nu sunt neglijate, dar sunt selectate și purificate de cea de-a doua treaptă a acestui proces foarte complicat neurologic în categorii simbolice

mai consistente, dar în același timp și mult mai frumoase, mai fine, mai elastice, mult mai simple și mult mai curate. Atare purificare atinge apogeul frumuseții prin simplitatea expresiilor, dar în același timp și prin substanța relevantă a lor.

Consistența lingvistică excesivă de exprimare a logicii în arta obișnuită tinde să se abolească parțial de la sine, transformându-se într-o succesiune aproape agnostică a valorilor superioare expresive în arta onirică.

Mesajul logistic nu iese la lumină numai datorită interdependențelor sensurilor expresiilor în context, dar răzbate spre suprafață mai mult din substanța organică evoluată a manifestării onirice a simțirii artistului. Pentru receptarea mesajului lăuntric al conținutului artei onirice este nevoie de o putere de intuiție (de imaginație) aproape egală cu cea a creatorului. Dar, în pofida acestui fapt cititorul va percepe întotdeauna, dacă nu cu rațiunea, cel puțin cu inima, profunzimea simțirii onirice înscrisă în esențele textuale ale ei.

Expresia lingvistică onirică aproape că nu are nevoie de fire care să lege semnificația cuvintelor. Dacă ele apar totuși, atunci numai la intersecțiile semantice subtextuale, acolo unde are loc trecerea gândului de la o formulă plastică onirică la alta.

„Buciumă toamna / Agonic – din fund – / Trec păsările / Și tainic s-ascund” (G. Bacovia, **Pastel**);

„Dormeau adânc sicriile de plumb, / Și flori de plumb și funerar veșmânt – / Stam singur în cavou...și era vânt... / Și scârțâiau coroanele de plumb” (G. Bacovia, **Plumb**).

„Nimic nu este altceva. / Totul este totul / iar eu sunt tu. / Nimic nu este altceva” (N. Stănescu, **Nimic nu este altceva**).

Simbolistica onirică creează mai puțin o logică onirică, dar mai mult o sinteză a esențelor și sensurilor simțurilor poetului. Căci, dincolo de logica și coerența expresiilor verbale se găsesc sensurile și esențele sentimentelor omului de creație, nu atât ascunse în interiorul acestora, cât în imaginația creată de ele. Expresia onirică este capabilă să selecteze, să curețe de *banal* conținutul unei logici care, în mod obișnuit, în opera de artă tradițională are nevoie de timp și spațiu pentru a se realiza, și care în arta onirică se acumulează în două-trei formule onirice magice.

„Cu mine zilele-ți adaugi / Cu ieri viața ta o scazi / Și ai cu toate astea-n față / De-a pururi ziua cea de azi”. (M. Eminescu, **Cu mine zilele-ți adaugi**).

„Icoana stelei ce-a murit / Încet pe cer se suie / Era pe când nu s-a zărit / Azi o vedem și nu e.” (M. Eminescu, **La steaua**).

„Ușoară maică, ușoară / C-ai putea să mergi călcând / Pe semințele ce zboară / Între ceruri și pământ” (Gr. Vieru, **Făptura mamei**).

Aceste expresii mai mult ca perfecte sunt atât de imponderabile, încât formează o stare specifică de receptare, care uneori nu poate fi conștientizată în totalitate, chiar de însuși creator, fiind ascunsă în subconștient, dând de știre despre existența ei numai în situații de profundă inspirație sufletească. Ea servește drept lăcaș pentru intuiția artistică (pentru inconștientul artistic creator).

În arta onirică intuiția (inconștientul) este permanent vie(u), manifestându-se în toată profunzimea și subtilitatea ei (lui), exprimată printr-un act de creație de o simțire supersensibilă ce naște arta de cea mai mare puritate. Arta modernistă (postmodernistă) și arta onirică se exclud una pe alta. Arta onirică se găsește pe o scară ierarhică a valorilor mult deasupra celorlalte tipuri de arte. Dacă postmoderniștii se impun mai mult pe sine de a excela printr-o creație suprasolicitată de orgoliul personal materializat într-o dorință aprigă de a ieși din comun, și de a crea o poezie competitivă cu orice preț (după cum mărturisește cu bună dreptate A. Suceveanu într-un vers: *„Pentru a supraviețui ca poet / la sfârșitul secolului XX / trebuie să fii profund antiliric / ori să faci ceva trăsnit de tot / de exemplu, să-ți cumperi o ghilotină / Numai așa capul îți va sări / tot mai spectaculos în poeme / sângele scurs se va închea într-un text / roșu postmodernist”*), atunci poetul oniric excelează prin organicitatea sa naturală aparte, prin capacitatea sa unică de a sintetiza *esențialul* din *general*, învelindu-l în culorile unei senzualități cromatice alese.

Gradul de sensibilitate a creației onirice este superior gradului de sensibilitate a celorlalte tipuri ale creației. Există o delimitare clară dintre aceste tipuri de creație, deoarece creatorul de artă onirică se află nemijlocit în bătaia suflului inspirației divine, pe când creatorii de artă modernistă și postmodernistă culeg reziduurile metamorfozelor fenomenelor Realității trecute printr-un travaliu reflexiv pe care și-l impun pentru a excela și a părea netradiționaliști.

Arta postmodernistă se împotmolește atât de mult în materialul foarte vâscos al reflectărilor directe ale Realității, încât caută să-i descifreze și să-i evidențieze nenumăratele fibre subțiri sau mai puțin subțiri ale substanței din care este compus, făcând din lumea descoperită în interiorul lui o construcție perceptivă sofisticată. Astfel are loc o supraestimare a ei de către autor, foarte des făcută chiar intenționat printr-o supradozare și o supraetajare metaforică, care creează impresia falsă că acestea ar fi adevăratele cuceriri ale spiritului creator.

La poeții postmoderniști exprimarea versificată este absorbitoare de materie, timp și spațiu, producătoare de coerențe lingvistice narative, generatoare de înțelesuri și subînțelesuri ascunse (subterane) dublate sau chiar triplate. Ea impune pe cititor să se implice într-un lung travaliu mintal de recepție și percepere, solicitând de la el o inventivitate imaginistică din ce în ce mai complicată care, în loc să-l apropie de conținutul mesajului scris, ea îl îndepărtează, astfel introducându-l în niște circumstanțe logistice dificile din ce în ce mai antrenante și împotmolitoare.

Pe când la poetul oniric versul este concret, concentrat, dar frumos și ușor (aproape imponderabil), creator de succesiuni verbale și metaforice superbe, foarte ușor asimilabile, plăcute, sensibile și în același timp pline de consistență, curate și proaspete.

„Iubind în taină am păstrat tăcere / Gândind că astfel o să-ți placă ție, / Căci în priviri citeam o veșnicie / De ucigătoare visuri de plăcere” (M. Eminescu, **Iubind în taină**).

Logica și coerența verbală narativă lipsesc cu desăvârșire, arareori ele impunându-se a fi subînțelese. Arta onirică de cea mai bună calitate impune ca mesajul să fie mai mult simțit intuitiv, uneori chiar agnostic cu subconștientul. Ea niciodată nu stârnește la cititor un sentiment de respingere sau indispoziție. Atare sensibilitate este de natură spirituală. În aceste cazuri, ideea este favorizată de frumusețea, finețea, dar în același timp și de trăinicia temeiniciei ei profund sufletească.

„La-nceput, pe când ființa nu era nici neființă, / Pe când totul era lipsă de viață și voință, / Când nu s-ascundea nimica, deși totul era ascuns / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns” (M. Eminescu, **Scrisoarea I**).

„Ah, din cămașa ta / Foșnind ca frunzele / Trupul tău gol ieșea / Ca din nouri soarele” (Gr. Vieru, **Ieși, soare, ieși**).

Limbajul oniric se impune fără a obosi, pătrunde involuntar în cuget, mișcă și sensibilizează receptivitatea, naște o stare de entuziasm și optimism lăuntric neînțeles. El produce bucurie prin frumusețe, plăcere prin simțire, emoție prin sensibilitate și cuget prin esențialitate.

„Ce e amorul? E un lung prilej pentru durere, / Căci mii de lacrimi nu-i ajung / Și tot mai multe cere” (M. Eminescu, **Ce e amorul?**).

„– Vreau să te văd, bărbate, / Sau vino să mă vezi / E timpul coasei, iată, / În ochii mei să-i vezi. / Cosește, hai – ca iarba / Cu rouă și cu stea, / Mai deasă și mai verde / Să crească-n urma ta.” (Gr. Vieru, **Vreau să văd**).

La prima vedere, poezia (arta) onirică autentică poate fi considerată de cititorul neinițiat drept poezie (text) de plăcere. Dar aceasta este o apreciere superficială numai a frumuseții ei. Sensul acestei plăceri de suprafață, dar și a cugetului ascuns în ea se cuprind în conținutul foarte profund al expresiei onirice, fiind perceput în toată amploarea lui de o senzualitate pe măsură. De aceea mesajul oniric pare uneori neînțeles, ca un vis viu, conștientizat în cotidian, produs nu de o intuiție obișnuită și nici de inconștient, dar de toată puterea supraconștientului, care nu este altceva decât conștiința intuitivă mereu vie a creatorului de artă onirică.

„Ești tu nota rătăcită / Din cântarea sferelor, / Ce eternă neființă / Îngerii o cântă-n cer?” (M. Eminescu, **La o artistă**).

„A plecat pe mări s-o uite, / Dar sub lună, dar sub stea, / Răsărea la loc pădurea / Iar corabia-n frunzea” (Gr. Vieru, **Pădure verde pădure**).

Am putea spune fără nici o rezervă, că creatorul de artă onirică posedă o dublă conștiință, o conștiință ascunsă care este intuiția gata oricând să se deschidă în toată măreția ei, și o conștiință produsă de cultura (cunoașterea) acumulată pe parcursul vieții. Dar el rămâne întotdeauna la apogeul simțirii, în principal pe baza intuiției sale, și infinit mai puțin pe baza cunoștințelor provenite din cultura sa, căci ceea ce omul poate intui (simți) cu inima, nu poate percepe (cunoaște) cu rațiunea. Adevărul se găsește nu în creier, dar în inimă. Și acolo simțirea onirică îl descoperă și de acolo îl extrage.

Din acest motiv arta onirică este departe de a fi numai un produs al culturii. Mulți exploratori ai artei au o cultură remarcabilă, stăpânind un potențial imens gnoseologic, și totuși foarte puțini dintre ei sunt capabili să facă artă pură. Pe aceștia îi vom găsi în diferite puncte ale numeroaselor drumuri ce duc spre perfecțiune, însă nici unul nu va fi în stare să o atingă. Artă pură necesită de la artist o capacitate aparte de simțire și pătrundere în simțire, de simțire a simțirii, de sensibilizare și cunoaștere profundă a ei. Atare percepere este o calitate printre calități – esență manifestă ce produce efectul oniric al revelației divine. Ea ține de domeniul spiritului și rațiunii pure, de cunoaștere a cunoașterii, de gândire a gândirii. Dacă unii oameni de artă produc așa numitele texte de plăcere, fără a poseda atributele unei culturi vaste și profunde, atunci poetul cu o cultură înaltă, înzestrat cu o suprasensibilitate onirică, va produce o creație de înaltă ținută estetică.

Ca artă pură poezia onirică (romantică) nu este estimată la deplina ei valoare și putere de seducție. Să recunoaștem, că nu numai poezia care a fost considerată până acum onirică este rezultatul unor contemplări visătoare ale cugetului uman, dar toată poezia (toate tipurile ei) este (sunt) într-un grad sau altul produsul unei astfel de contemplări. În acest context să ne întrebăm, care poezie nu este visătoare? Visul poeziei onirice este extracția esențială a sensurilor conținutului lucrurilor exprimată concis, laconic, adevărat, frumos și sensibil, spre deosebire de logica calculată și acomodată la criteriile impuse de necesitatea de a crea o poezie cu orice preț în stare numai, de fapt, să destrame și să decimeze esențele epuizându-le și pierzându-le.

Prin fărâmițarea excesivă a substanței de care se ocupă o astfel de poezie, omul de artă postmodernist riscă să piardă esența conținutului, amestecându-se fără urme și el cu masa ei amorfă. Or, poate el se consideră capabil de a-i descifra tainele nu adunând-i sensurile, ci diluându-le prin felul său de a înțelege opera artistică? Un astfel de creator demolator de materii riscă prin truda sa să devină el singur un subiect impersonal. Artă onirică nu este un fruct în afara fructului, dar este un fruct în fruct, sămânța lui – gena embrionului ei care imprimă fenomenului de creație sens și unicitate. Atingerea acestei culmi constituie scopul suprem al artistului.

Plăcerea produsă de textul oniric este substanța sublimă a lui, ea fiind tot atât de voluptoasă, dar și de simplă ca și satisfacția trăită în sublimul unei frumuseți cuceritoare, cauza puterii de seducție a căreia rămâne o taină. „Când s-a întors la puii ei cu hrana / Găsise cuibul gol și amuțit / I-a căutat până-i albise pana, / Și-n cioc sămânța a încolțit” (Gr. Vieru, **Pasărea**).

„Pier stele neatînse / Noi stele se vor naște. / Am cunoscut durerea / Nu am ce mai cunoaște” (Gr. Vieru, **E o liniște iubirea?**).

Textul oniric nu produce plăcere de dragul plăcerii plimbării închipuite pe traseul unui bulevard îmbrăcat în podoabele foșninde ale unor trăiri și senzații tari, pe cât de ușoare, pe atât de pătrunzătoare și răscolitoare, dar plimbării pe viu pe acest bulevard senzațiile acumulate ale căreia nu-ți produc durere și disperare, ci visare și înălțare. Din acest motiv poezia (arta) onirică poate fi considerată poezie adevărată – artă pură. „Dispar și ceruri și pământ / Și pieptul tău se bate, / Și totu-atârână de-un cuvânt / Șoptit pe jumătate” (M. Eminescu, **Ce e amorul?**).

Poezia onirică devine astfel un exercițiu lingvistic pur, nu al unei poezii de plăcere (promenadă), dar al unui fenomen estetic curat și înălțător. De aceea creația onirică (poezia onirică) nu este numai o artă a plăcerii (este în ultimul rând artă a plăcerii). Textele onirice sunt contexte obiectivizate ale spiritului uman pur, trecute prin simțirea supraconștientizată (intuiția împreună cu conștiința vie bazată pe cultură) a artistului, care nu pot să nu creeze în același timp și plăcere – plăcerea asimilării și savurării spiritului ideii trăită adânc. Mesajul textului oniric este curățit de impuritățile unei reflectări simpliste a fenomenelor realității.

În felul acesta sensul pe care îl conține ideea textului oniric este profund încadrat în realitate, în fenomenele ei, în materia primordială a elementelor care o compun, și numai prin formula extrem de perfectă, dar în același timp și extrem de senzuală și plăcută, textul oniric poartă o coloratură aparent superficială. Mesajul artei onirice este o extracție a luminii spiritului trecută prin simțirea onirică a creatorului. Or, scopul suprem al oricărui artist este atingerea piscurilor strălucitoare ale adevărului absolut în artă – idealului ei suprem.

Ceea ce a fost calificat până acum drept onirism estetic pur este mai degrabă un fenomen al esteticismului hazardat, halucinant (un exercițiu, o joacă a raționalului cu iraționalul, a raționamentului cu amprenta lui).

Fenomenul oniric adevărat este pe nedrept atribuit unor creatori din prima jumătate a secolului XX. Fenomenul oniric bazat pe o cultură vastă și pe un raționament socio-uman angajant este, de fapt, mult mai profund, mai esențial, mai identificat, căpătând o semnificație mult mai largă și mai puternică în lumea valorilor artistice adevărate. Din aceste puncte de vedere, creația onirică capătă o nouă valoare, un nou sens, o nouă importanță, acelea ale delimitării definitive a calității actului de creație în general, ale diferențierii categoriilor de artă, ale detașării și separării conceptelor de artă pură și artă impură.

În această ordine de idei nu trebuie să ne fie teamă să atribuim fenomenului artei onirice o altă interpretare – o interpretare mai largă pentru întreg actul de creație în general. La nivelul perioadei sale istorice un poet adevărat oniric (romantic) a fost M. Eminescu. Capacitatea de angajare onirică (romantică) a lui Eminescu a izvorât din însăși natura spiritului său impus să se manifeste și să se realizeze într-o realitate specifică a timpului pe care l-a trăit.

Dintre poeții basarabeni ai timpului nostru Grigore Vieru este incontestabil, unul dintre cei mai sensibili creatori de poezie pură. Din cauza duplicității din ce în ce mai semnificative a operelor de artă, devine din ce în ce mai imperativă necesitatea găsirii unui nou mijloc de evaluare a creației artistice a modernității. Acest mijloc îl vom putea găsi dacă vom definitiva, în principiu, conceptul de poezie adevărată – ca artă pură. Așa cum onirismul este o calitate indispensabilă a artei pure, criticul de artă va trebui să descopere și să evidențieze gradul de puritate al operei artistului, reieșind din conceptul *onirismului pur*, ca deziderat suprem al oricărui creator. Căci, trebuie să fixăm o determinantă, un reper, un sens, ca să putem racorda la ele un scop suprem, care să completeze, să acumuleze, să sintetizeze și să concentreze, ca apoi să simplifice, aducând la același numitor comun tot potențialul capacităților de creație a unui poet.

◆ DELIA BODEA JACOB (Israel)

Căutări spirituale. Experiența nepaleză în contextul tragediei israeliene

Lectura și curiozitatea au fost foarte prezente în copilăria și adolescența mea, ca de altfel și acum. Educația primită (deși cred că am fost privilegiată în privința aceasta chiar dacă astăzi îi văd carențele) anturajul, dogmele și legile rigide de care mă loveam la tot pasul în contradicție cu idealul în care voiam să cred și pe care voiam să-l ating, mi-au provocat îndoieli, neliniști și necesitatea unei permanente căutări. Nimic nu este întâmplător, totul se leagă ca într-o rețea prestabilită. Eram proaspăt absolventă a Academiei de Muzică, și, după ce citisem tot ce se putea găsi din literatura fantastică a lui Mircea Eliade, a ajuns în mâna mea Istoria Religiiilor, lucrarea celebră care i-a adus filozofului notorietatea internațională. În timpul dictaturii comuniste era greu de procurat asemenea lucrare dar am avut noroc. Chiar dacă atunci demult am înțeles prea puțin, mi-a alimentat totuși și mai mult curiozitatea. Aveam o aversiune pentru omul Eliade (știam multe despre trecutul său și unele aspecte ale lipsei lui de loialitate față de prieteni și iubiri trecute) dar opera lui mă fascina. Știam că merită atenție.

M-au preocupat toate religiile. Am studiat iudaismul și creștinismul fără însă să doresc o aprofundare fanatică care mi-ar crea poate o unilateralitate. Mi-am cumpărat cu prima ocazie pe care am avut-o în România, Coranul tradus în românește. Din tot ce am citit până acum, nu am găsit nimic ce poate justifica infernul și otrava pe care unii susținători ai lui le răspândesc. Niciodată nu am crezut în fanatism și negare pe care le văd foarte periculoase cel puțin din modul meu de a privi umanitatea și de a mă strădui s-o înțeleg în ciuda agresivității și a tragicului.

Îmi plăcea foarte mult istoria, mă interesau culturile vechi, mai ales cele de pe meleaguri îndepărtate. Așa se face că citeam cărți de călătorii, urmăream filme documentare și pe măsură ce înmagazinam mai multă informație, constataam că în profunzime totul este la fel, se repetă ca într-o spirală, că omul în adâncul său are aceleași dimensiuni spirituale dar care se manifestă diferit datorată educației și contextului în care evoluează.

După ce am citit o carte extraordinară despre civilizația incășilor, am simțit că într-o zi trebuie să ajung acolo să simt energia și vibrația aceluia unic Machu Pichu. Acum câțiva ani mi-am văzut visul împlinit și într-adevăr revelația avută a primit dimensiuni aproape mistice. Deși deja începusem să am probleme legate de coloana vertebrală și mă temeam că nu voi putea urca până în vârf, s-a întâmplat un adevărat miracol. Nu știu de unde am primit forța să parcurg tot drumul în fugă, escaladând treptele destul de înalte cu un entuziasm dar mai ales cu o incredibilă ușurință.

Eram studentă când am citit „Sidhartha” în care autorul Hermann Hesse vorbește despre un prinț ce părăsește perfecțiunea bunăstării în care trăia, încercând să înțeleagă izvorul durerii în lume, suferința oamenilor, destinul tragic al ființei umane. Era vorba despre Buddha, cel care acum aproximativ 2500 de ani a inițiat un nou mod filozofic de a vedea existența. M-a fascinat și m-a pus pe gânduri. De atunci am încercat să citesc tot mai mult despre budism, despre practicile adeptilor acestei filozofii pe care unii cu totul impropriu o numesc religie. M-a atras în primul rând prin faptul că nu obligă la nimic, la nici un fel de constrângere, este o alegere liberă în a te strădui să te privești pe tine însuși precum și lumea și omul în general cu conștiință, empatie, cu înțelegere și cunoaștere de sine. „Gândește corect, vorbește corect, poartă-te corect” sunt dezideratele de bază dar care cu cât le aprofundezi sunt aproape imposibil de atins mereu din cauza ego-ului și a contextului aparținător. Necesită o permanentă preocupare care de multe ori depășește capacitatea noastră limitată și nu destul exersată.

Iată că acum mi s-a împlinit încă un vis. Am făcut o călătorie spirituală în Nepal și încerc să transmit câteva din experiențele mele de la poalele munților Himalaya.

Mi-am propus inițial să descriu locuri, să vorbesc despre oamenii întâlniți, despre lumea atât de diferită și fascinantă pe care am vizitat-o și care m-a îmbogățit și mi-a dat poate un plus de înțelegere și înțelepciune. O voi face probabil în numerele viitoare. Astăzi nu pot să mă concentrez la altceva decât la durerea noastră a tuturor, acum când a trecut deja un an de la tragedia din 7 octombrie, la ostacii care încă se află în captivitate, la războiul declanșat cu alte nenumărate victime, la soldații noștri care se sacrifică pentru apărarea și siguranța noastră.

În această călătorie sau poate mai bine spus în această expediție spirituală am avut parte de o organizare și o orientare perfectă în această direcție și nu numai. Tot grupul de altfel a fost ales și acceptat în urma unui interviu și a unui chestionar din care să reiasă o potrivire de idei, de preocupări și de așteptări. Totul la un loc a făcut posibilă o simbioză de trăiri, de emoții și de energii între toți participanții. Cu toții voiam să ne îmbogățim și să ne întărim sufletește, oarecum să fim singuri cu noi înșine și totuși atât de laolaltă, rămânând în același timp în permanentă legătură cu situația dramatică de acasă.

O analiză mai detaliată a călătoriei o voi face în numărul viitor. Acum am să mă opresc doar la două evenimente emoționante a căror mesaj semnificativ, vorbește de la sine.

Eram găzduiți la o mănăstire budistă pe un vârf de munte în apropierea capitalei Katmandu. Ne pregăteam să întâmpinăm shabatul într-un mod deosebit, original mai puțin dogmatic dar nu mai puțin semnificativ. Înaintea binecuvântării tradiționale obișnuite, în locul celor două lumânări, fiecare dintre noi, am aprins câte una și cu glas tare în fața tuturor ne-am spus rugăciunea, am cerut Divinității ceea ce ne dorim cel mai mult. A fost un moment înălțător, profund și autentic în care dragostea și speranța tivite cu multă compasiune și durere ne-au copleșit pe toți. Următoarele două zile am trăit cu toții experiența unei totale tăceri, în meditații, golii de patimi dar foarte adânc intrați în propriile noastre gânduri și sentimente. Singurele zgomote erau murmuralele călugărilor, șoaptele organizatorilor și ciripitul păsărilor. Am simțit cu toții energii pozitive care împotriva grijilor, fricii și a durerii, se îndreptau spre Israel, spre soarta noastră a tuturor, cu nădejdea într-un bine care chiar dacă nu știm când, cu siguranță va veni.

Un alt moment semnificativ pentru noi israelienii care a depășit curiozitatea culturală sau turistică a fost vizitarea Pagodei Păcii, situată pe o înălțime de 1100 m, într-un sat aparținător localității Pukhara. Pe lângă așezarea atât de pitorească având în zare lanțul munților Himalaya cu vârful Annapurna (peste 8000 m), ești fermecat de frumusețea construcției. Îți lași încălțările jos în spatele unui gard despărțitor, după care urci foarte multe trepte până ajungi pe platforma circulară unde admiri cele patru statui ale lui Buddha, semnificând cele patru etape ale vieții marelui filozof, până la iluminare. De la această înălțime ești fermecat de o panoramă care îți taie respirația. Dar nu despre asta vreau să scriu ci despre ceremonia sinceră și spontană pe care am făcut-o noi, israelienii. Ne aflam într-un locaș al PĂCII, noi, zdrobiți de evenimentele pe care le trăim în ultimul an în țara noastră, copleșiți de compasiune pentru ostacii, pentru victime, pentru soldații căzuți și familiile îndoliate. După ce am legat de stâlpul „dorințelor împlinite” panglicile galbene simbolice, ne-am ținut cu toții de mână și într-un gând și suflet, fără nici un fel de prescripții dogmatice preînvățate, am cerut Divinității fiecare cu propriile cuvinte, Eliberarea și Pacea. Rugăciunea a fost în mod firesc însoțită de lacrimi, suspine și amărăciune dar sentimentul unității și al speranței a fost înălțător. Am simțit cu toții poate pentru o clipă sau mai mult sau poate chiar definitiv că, ura, revolta, furia, supărarea, distrugerea, nu pot aduce împăcarea și pacea mult visată.

Am fost atacați în toată țara de sute de rachete, alarmele continuă, acum mai ales în nord, pericolele se ivesc la tot pasul, tinerii noștri soldați se sacrifică, își periclitează viața pentru siguranța și apărarea noastră, moartea tronează peste tot. În tot acest infern, avem datoria să ne păstrăm valorile și integritatea morală și sufletească.

Un călugăr budist din Tibet a fost întrebat la eliberare, după cei șaptesprezece ani de detenție chinezească, în care a fost torturat și umilit, ce simte, cât de mare îi este supărarea. Răspunsul este edificator: „Nu simt nici un fel de supărare. Am suferit atât de mult toți acești ani încât ar fi o greșeală să-mi împovărez sufletul acum cu o nouă formă de tensiune și zbucium”.

Din seria „Minima Moralia”

◆ STELIAN GOMBOȘ

Simplitatea...

Mă gândeam, zilele acestea, cât de mult am reușit noi să complicăm totul, în toate, în condițiile în care viața noastră ar trebui să fie atât de simplă, de firească și de naturală, fiindcă Stăpânul și Creatorul ei – „Calea, Adevărul și Viața” este atât de simplu, de modest, de normal și de firesc „după vorbă, după port”, precum au devenit (și) ucenicii Săi – Sfinții Apostoli, ajungând, aidoma, și ucenicii acestora – Sfinții și urmașii acestora – Părinții duhovnicești, din și până în zilele noastre!...

Fără pretenții, aroganță, aere, purtări și maniere, care mai de care, mai complicate și mai amplificate ori sofisticate!...

Altfel spus, am devenit atât complicați, amestecând lucrurile. Ne sunt plăcute și agreate situațiile alambicate, căile/drumurile întortocheate. Ne provoacă. Ne cresc adrenalina și, după unii, chiar stilul de viață. Curios lucru, dar în postmodernitatea târzie, simplitatea, în toate formele ei, este echivalată/echivalentă cu prostia, cu ignoranța și, de ce nu, chiar cu aroganța, cu involuția biologică, cu regresul psihologic sau cu inadaptarea sociologică. În orice caz, cu cât simplitatea este mai prezentă în viața cuiva, cu atât scade interesul social față de el, din păcate!...

Nu cred că altădată, de mult sau de puțin coborâtă în istorie, simplitatea a avut o altă categorisire/o altă soartă. Dar nu pentru că nu existau motive de blam, și atunci, ci pentru că ea se impunea cu mai multă forță și naturalețe în stilul de viață, mai ales în comunitățile rurale, în jurul Părintelui duhovnicesc și al Evangheliei.

Și totuși, simplitatea vieții este, și astăzi, ca oricând, o șansă. O șansă mare, rară. Un bine de care ne dezicem mult prea ușor. O floare discretă dar concretă căreia, însă, nu-i intuim prezența din pricina uscăciunilor care ne copleşesc/bântuie existența.

Se spune despre modestie și smerenie că este capacitatea, „puterea omului de a-și ține locul”, adică de a se mulțumi cu ceea ce este și cu ceea ce are. Iar aceasta se poate realiza numai fiindcă smerenia este simplitate. Dar nu o simplitate retrogradă, din punct de vedere cultural, social, axiologic, ci o simplitate care are în manifestarea ei o nobilă atitudine față de valorile vieții. Iar această atitudine își trage seva din izvoarele nesecate ale rațiunilor dumnezeiești care stau la baza/temelia creaturilor/făpturilor.

De aceea, simplitatea își găsește loc numai în sufletul curat/gol sau golit/curățat de patimi. Despătimirea înseamnă, astfel, o detașare/o descotorosire voită de complicațiile inutile ale vieții și revenirea la simplitatea firească a harului din noi.

Altminteri, simplitatea nu-i prostie. Dimpotrivă, ea se însoțește cu cea mai profundă putere și autentică purtare rațională a omului. Numai atunci când omul va reuși să depășească analizele de suprafață ale lucrurilor, trecând dincolo de crusta lor înșelătoare (și tare complicată), se va putea bucura foarte de toate bogățiile nebănuite ale simplității. În acest sens, se spune despre

simplitate că este cel de-al șaselea simț al omului și ochiul lui veghetor, prin care poate întrevădea ierarhia valorică a lucrurilor.

De aceea, omul simplu nu se complică nicicând. Nu se complică de dragul frumosului, al liniștii și al păcii, al bucuriei și al prospețimii, al blândeții și al onestității, tot atâtea stări de spirit de care se bucură neîntrerupt/neîncetat.

Astfel, simplitatea îl poate crește pe om la măsurile lui Iisus Hristos, Cel care a zis: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor” (Mt. 5, 3).

În altă ordine de idei, este foarte complicat să vorbești, îndeosebi în zilele noastre, despre simplitate. Pare și mai complicat să trăiești în vecinătatea ei. Iar pentru noi, cei de astăzi, devine aproape imposibil să-ți dorești să viețuiești sub imperiul bogăției/rodniciei ei. Atunci chiar ți se complică viața.

Totuși, fără simplitate, nimeni dintre oameni nu poate spune că trăiește cu adevărat, după cum nu poate nădăjdui să-L vadă pe Domnul, „Cel blând și smerit cu inima” (Mt. 11, 29).

În realitatea, însă, și în toată profunzimea ei, viața este simplă. Este minunat de simplă pentru că este izvor de iubire ce curge de la Dumnezeu spre om și se întoarce de la om la Dumnezeu. Dincolo de această simplitate care definește viața stau doar inutilele ramificații care-i deturneză frumusețea, consistența și sensul.

De aceea, astăzi, întotdeauna și dintotdeauna, omul simplu este „un nou Iisus Hristos” care străbate lumea, iar viața simplă este singura șansă la fericirea deplină, promisă de Evanghelia Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întrucât este reala întâlnire dintre inima lui Dumnezeu care-l caută neîncetat pe om și inima omului care se odihnește nebănuit la „Sânul dragostei Lui”.

Restul nu-i decât o complicație ieftină, fără sens, substanță, noimă și conținut!...

Cu alte cuvinte, lucrurile obișnuite ar trebui să fie simple, însă de la zi la zi se dovedesc a fi tot mai încurcate. Într-o lume care îndeamnă neîncetat la competiție, la etalarea calităților și la încrederea în forțele proprii, omul contemporan este tot mai amețit de contraste.

Opulența promovată în mass-media din ce în ce mai violent și mai agresiv, a devenit standardul pe care majoritatea sufletelor visează/aspiră să îl atingă. Este doza/porția zilnică pe care neuronii o doresc pentru a se menține treji în somnul lumii. Și când te gândești că în călătoria acestei vieți ar trebui să avem la noi doar bagajul strict necesar care să ne folosească în viața cea veșnică!...

Deoarece statisticile sunt alarmante în privința stresului și a modului aglomerat în care omul contemporan trăiește/viețuiește, deja se vorbește de un curent al simplității: simplitatea la locul de muncă, simplitatea în bucătărie, simplitatea în sănătate, simplitatea și naturalețea în frumusețe, simplitatea în filme, simplitatea în muzică, simplitatea în reclame, simplitatea în joacă, simplitatea în viață, etc.

În altă ordine de idei, simplitatea nu este o stare pe care o caută doar oamenii ce vor să se apropie mai mult de Dumnezeu, ci este un subiect care stă de ceva vreme și în mințile filosofilor și logicienilor, pe paginile de statistică ale sociologilor și pe buzele psihologilor și psihiatrilor. Mai multă simplitate, mai puține bătăi de cap parcă ne-ar spune, la unison, toți!...

Prin urmare, la toate problemele soluția stă în autentică simplitate, în firescul/normalul lucrurilor. Cu cât este mai mare problema, cu atât soluția este mai simplă, însă omului îi este greu să accepte această realitate. De ce? Pentru că ne plac și ne atrag lucrurile sofisticate, speculațiile, excesele. Avem „darul” de a transforma orice problemă simplă într-una, cât mai complicată și întortocheată posibil, care nu are nici cap, nici coadă, nici început, nici sfârșit. Ne-au intrat în trupul și sângele nostru informații, dureri, cuvinte, vise, frustrări, tăceri, singurătăți, etc. Ne

pierdem în labirinturi în care am intrat de bună voie și nesiliți de nimeni. Diavolul este în detalii, spunea cineva.

Tocmai de aceea Sfântul Cuvios Paisie Aghioritul spunea mereu: „simplificați-vă viața, și stresul va dispărea!”

Așadar, lucrurile simple au devenit cele mai grele. Mă gândesc că așa cum se renunță la greutățile, ori la sforile ce țin legat de pământ un balon, și acesta se ridică pur și simplu și zboară, tot la fel și sufletul. Dacă renunțăm la lucrurile ce ne încarcă/îngreuiază sufletul, el devine mai ușor, liber, firesc... și se ridică la Creator. Căci, simplitatea este cheia liniștii, dieta sufletului și transfuzia trupului.

De aceea, Sfinții sunt modele vii de simplitate, exemple grăitoare de golire a e-ului pentru a-I face loc lui Dumnezeu. Patericul este plin de asemenea mărturii ale bătrânilor nevoitori, care prin simplitatea/modestia vieții lor s-au apropiat de Dumnezeu, cercetați fiind de Duhul Sfânt, Mângâietorul.

De altfel, simplitatea, conține în sine frumosul, care odihnește și unește bunătatea cu sinceritatea, naturalețea cu discreția, smerenia cu rugăciunea.

Ca atare, Dumnezeu ne vrea simpli, viața însăși este una simplă, noi însă, o complicăm cu tot felul de nimicuri, disecate într-o multitudine de fire, pe care nu mai știm să le înnodăm ori să le împletim. Și apoi suspinăm că am rămas biruiți/îngenunchiați în propria noastră lucrare, stângace și inefficientă.

Totodată, simplitatea nu acoperă cu nimic firea, ea este cea care conferă suflet universului, aripi gândirii, farmec tinereții, viață și veselie tuturor lucrurilor. Înălță sufletul către tot ce este bun, drept și frumos. Oare, astăzi a fi simplu este o artă sau un veșmânt/o podoabă numai pentru o anumită categorie de oameni?!...

În simplitate și modestie, deci, sufletul se liniștește, devine mai îngăduitor, mai nobil, mai elegant, mai sensibil, mai delicat, mai atent și învață bucuria de a fi mic, cuminte și la locul cuvenit/potrivit!...

Așadar „sfânta simplitate” este primăvara minții, a inimii, a vieții, este locul de întâlnire cu Dumnezeu, Care a spus „Ce este da să fie da iar ce este nu să fie nu!”, scurt, simplu, punctual și concret... Iar dacă îl avem pe El, ne este suficient, căci „toate celelalte se vor adăuga vouă” (Mt. 6, 33).

Iar acum, în încheierea acestui eseu aș adăuga/completa/concluziona că omului, sănătos, simplu, normal și firesc, îi sunt necesare, neaparat, trei lucruri:

- Să-și cunoască locul, rostul și folosul!
- Să-și facă datoria, împlinindu-și obligațiile!
- Să aibă răbdare, fără a complica, deloc, lucrurile!...

◆ VICTORIA MILESCU

Nu atinge visul

În lume se moare, se moare
orizontul face un pas înapoi, dezorientat
dar unde să te ascunzi
stai sechestrat în casă, în trupul febril
e greu să citești poezii, să asculți Chopin
sub tipătul ambulanțelor gonind zi și noapte
sub corcodușii înfloriți lenevesc la soare
pisici albe, negre, portocalii
imune la frământările vremii
aștepti să se scurgă orele, clipele, viața
viața ce-o mai fi și asta se întreabă
cei doi adolescenți captivi în cafeneaua zăvorâtă
în lume se moare, n-avem destule incineratoare
ne vor dizolva în baze, în acizi, ne vor topi
trecutul istoric dintr-o rațiune superioară
să nu contamineze noua ordine abisală
un tânăr cântă la trompetă „Liniște”, luna e în
transă
dimineața șterge cerul cu dezinfectant
în lume se moare, ronțaim provizii uscate, dinții
cad
în grădina de la stradă vor răsări flori carnivore
din resturile aruncate pe fereastră
tu într-o casă, eu în alta așteptând ajutoare
apeluri disperate la telefon, amânăm nunta
curierul aduce un colet
îl deschid, explodează, plutesc în aer rude,
necunoscuți
se moare, se moare pe toate canalele media
o singură, unică maladie
seacă râurile, turnurile se prăbușesc
măreția a fost jefuită, criza permite
aeropurtatele roiesc printre asteroizi
privești felia de pâine, ultima
auzi foșnetul lanului de grâu, vezi sacii, morarul
zâmbitor lângă moara de apă, făina albă

măinile frământând aluatul, coacerea în cuptor
aburul cald al miezului, coaja rumenită
dar nu o atinge, nu distruge visul unui copil
inocent
rătăcind prin orașul părăsit, rece.

Limba dintâi

Și într-o zi s-a făcut întuneric
brusc, fără niciun anunț
fără semnale de avertizare
fără presimțiri, preparative
credeam că nu va dura mult
întunericul curgea, ne umplea trupurile
strigam: nu vă încăierați pe ultimul strop de
lumină
lumina nu ne-a uitat
se va întoarce de unde a plecat
noi suntem rostul ei
întunericul ne-a anesteziat
întunericul se întinde, crește, cucerește
îmi amintesc chipul bărbatului îmbrăcat în fier
care veghea să nu atingem comutatorul zilei
eram mulți, flămânzi, înfricoșați
în piața unde se testa culoarea trasoarelor
nu era nimeni să aprindă o torță
sau propria inimă
cerul căzuse, călcam pe cioburi transparente
chemam îngerul salvator
dar el a sosit târziu, când nu mai erau
nici victime, nici călăi
întunericul îi înghițise deopotrivă
s-a auzit o voce îndepărtată dintr-un colț de țară
o țară unde odată se născuse poezia
vorbea o limbă foarte veche, limba dintâi
rostindu-se grav: Să fie lumină!...

Vremuri bune pentru poezie

Văzutele și nevăzutele mă atenționează
să mă grăbesc
nedumerită întreb: unde, Doamne?
n-aș vrea să plec, nu încă
dar toate mă îmbrâncesc afară
din textul unde eram o literă blondă
de la începutul cuvântului iubire
încotro, Doamne?
Nu există semne indicatoare
încotro, pământ?
încotro cer, flori de nu-mă-uita, berze
poate voi știți mai bine
cum să ajungem din urmă trecutul
palizi, abătuți, am devenit experiment
coduri de joc secret
fiece dimineață – un cadou
vine noaptea – un alt cadou
aruncat din avioane, licuricii chicotesc:
deschide-l repede, deschide-te
greu se mai trezesc oamenii!
Sunt vremuri bune pentru poezie:
multă nefericire, nebulie din belșug
moarte pe săturate.

Ora destinului

M-au scanat, m-au analizat
au vrut să-mi mai dea o șansă
altceva nu știu să fiu
decât cuvânt
altă limbă n-am învățat decât respirarea
testată prin generații de resuscitați
ce veți face cu mine, întreb
nimic, din păcate
de fapt nici nu figurezi
în noul nomenclator
nu există
ți-au greșit locația, seria
ai un defect din fabricație
te-au rechemat în service dar n-ai răspuns
tu respiri și inspiri altceva, altfel
cumva necunoscut și periculos.

„Sexagenarios da ponte”

Cum să te împotrivești
valurilor, talazurilor
deciziilor aprobate, votate, ștampilate
le stai în cale, le stai în gât
aerul nu mai are suflu pentru toți
ploaia s-a vestejit, soarele e mut
cum să i te împotrivești
celui ce te îmbrânțește: afară
din mall, teatru, operă
dar teatrul, opera s-au mutat în stradă
cei ca tine sunt pedepsiți
pentru port ilegal de gândire
ești Desdemona, ești Lear
te acuză că exiști încă, n-ai
nicio utilitate, nu produci
te alungă din casă, din agora
ești bătrân, neputincios, zbârcit
te clatini pe puntea îngustă
puntea se clatină
pământul e în balans
te prinde în brațe în ultima clipă
el, pământul, sărit de pe axă, cum îl știi...

Câinii dresați

Câinii dresați să depisteze
persoane ca tine te vor găsi
ai făcut imprudența să te naști
nu în timpul misiunii de pace, ci
în timpul profesiei morții de om
ai avut curaj să contrazici delirul
celor de dincolo de ecranele protectoare
ei ne-au trasat configurația noii
schizoidii, transmen, transwomen
cei cu fețele variabile, surescitați
pun piciorul pe accelerație
pe gâtul clipei convulsionate
câinii dresați te vor descoperi
căzut în canalul fără capac
cu o poezie luminând bezna
te vor condamna pentru
zădărnicierea combaterii poeziei
ce contamina rețeaua de difuzare a umbrelor
cu o strălucire insuportabilă, intolerabilă...

Iepurele

Se arată în mijlocul străzii
trageți în mine
m-am săturat să alerg
m-am săturat să fiu urmărit
pe toate canalele
și câmpurile semantice
cu animale transgender
păsări tridimensionale
m-am săturat să-mi fie frică
de trupele speciale bătând în ușă
de vânătorile private, masacre cu permis
mă uit la cer pe furiș
la plantele care își întind
corzile, plasele să captureze
idei neconforme cu noua ordine a nu știu ce
pe picior de război cu nu știu cine
trageți în mine, vă las blana mea, vizuina
cu provizii în caz de calamitate
și urechile lungi
ele au auzit
ultimul mesaj al Pământului.

Terminus

Dragii mei, lumea s-a terminat
nu mai stați la coadă
duceți-vă acasă, în munții
și câmpiile voastre
pe care le veți naște în chinuri
ați crezut că moartea va rezolva
și problema vieții
că va munci în locul vostru
că va face curat după voi
nu mai dețineți nimic
finis, faliment
v-ați trezit târziu iar târziul
s-a terminat și el
după ce s-a dat peste cap
să facă rost de ceva tragedie
veritabilă, de la sursa primară
cei mai mulți încă nu-și dau seama
că asta a fost tot, lumea s-a terminat
stimați deținuți, sunteți liberi...

◆ MARIETA RĂDOI-MIHĂIȚĂ

Sunt produsul unui mediu ostil,

un țipăt care și-a prins degetele
în ușă,
imposibil să nu mă auzi.
Sunt sufletul care și-a dorit
un om mai bun.

Am atâtea să spun
despre neîmpliniri,
dar nu pot zice nimic
din ce ar trebui să spun,
decât că remușcarea
a durut.
De-acum, celor care mă vor striga
mă voi arăta numai lor,
de-acum, celor care mă vor crede,
numai lor mă voi adevăra.

Dintre toate geometriile

simple,
am ales ochiul de apă,
acest cerc înșelător
care vede cu ochiul închis,
acest cerc vicios
care nu știe decât să încercuiască.

Nu mă mai tem de peștele
spadă,
de peștele cuțit cu lama
zimțată,
de rechinul ciocan.
Nu vezi, viața sub apă

e la fel de nelegiuită
ca orice altă viață.

Sunt complice cu cel vinovat

și cu imaginea reflectată
în geamuri.
Am inițiat atacul de cord
și am făcut să pară accident
vascular.

Am conspirat, am deconspirat
și am pus la cale
o capcană verbală,
am pus paie pe roșu să ardă
și am apăsător pe trăgaciul
ultimei fapte.

Sunt condamnat
la o viață îndelungată.
Interminabilul
e cel mai greu de îndurat.

Ei, bine, voi continua să merg,

numai tu, fiule, nu te întoarce,
nu te opri tocmai acum,
eu continui să merg
și voi fi prea departe.

Poate îți vor spune: așteaptă,
ai răbdare,
dar tu să alergi
umăr lângă umăr
cu toate înfrângerile
și cu victoriile nevalidate.

Ascultă, muzica pașilor tăi
e atât de sonoră.

Ei, bine, eu o să merg
mai departe,
numai tu, fiule, nu te întoarce,
nu te opri tocmai acum,
să nu se mărească
distanța
dintre unul și altul.
Însă, eu voi continua să merg
mai departe
până când o să ning
cu fulgi de magneziu.

Iată-ne vulnerabili ca nou-născutul

uitat pe o bancă, în parc,
iar stâlpii sunt plini de afișe
pe care scrie: suflet pierdut.

Cruzimea își ascute colții
să muște din milă
acum, când în spatele pieței
de flori
se vând cotlete de porc.
Și plopul de la marginea lumii
își mănâncă rădăcinile proprii
înainte de a fi transformat
în chibrituri.

Suntem ploi inundate de alte ploi
ce au căzut dintr-un cer inutil
unde niciun proroc nu e bine primit.

O pătură de zăpadă

ne ținea de cald,
un cer fumător mai tușea
din cauza reclamei negative
la țigări,
iar paiul de chibrit aprins
se juca de-a pericolul
cu toate copilăriile noastre.

Într-o noapte a venit moș Crăciun
însoțit de Babeș Papanicolau,

care ne-au adus în dar
o moarte de jucărie,
iar noi abia așteptam
să o dezasamblăm.

Calul negru galopa

toată noaptea,
iar când adormea visa
visul calului geamăn.
Poate, dacă era ziuă,
calul acela ar fi fost alb
și ar fi alergat
de la o certitudine
la alta.

Mă gândesc la cal
ca și cum, gândindu-l,
el chiar există.

Respirați-mă, gândiți-mă
ca și cum aș exista.

Am fost susceptibil

de indiferență,
imperturbabil, placid
că am lăsat la voia întâmplării,
voia sorții,
și acum totul e târziu pentru mine
și îndepărtat ca o Australie.

Dau un regat pentru un motan,
felinele trăiesc mai mult
decât sfinții
și viitorul anterior
aș fi putut să-l prind
cu plasa de fluturi.
De-acum înainte mâinele
să poarte numele M.

Așteptam o întoarcere,

o revenire definitivă
la locul inițial,
dar acel loc inițial
era de fiecare dată altul,
și în lumina aceea păream
deosebit de mic,
ca într-o țară de copii.

Numai realitatea corbului
îmi îngăduia să fiu pe de-a-ntregul,
iar timpul nu puteam să-l rostesc
decât cu litere mici.

Mi-e dor de o umbră de tată,
care să țină de mână
umbra unui copil.

Mi se recunosc meritele,

micile victorii
îmi prelungesc armistițiul
cu încă o zi,
și câteva fapte aproape eroice
pe care nu aş putea
să le expun.

Aștept o salvă de tun
în cinstea fiecărui strop de curaj
al ploii ce s-a scurs în pământ.
Noaptea mă îmbrac în alb
și râd.
O istorie tragică
nu mai interesează pe nimeni.

◆ EMILIA POENARU MOLDOVAN

În căutarea Atenei

(fragment)

Feri meșterea ceva la tabloul electric de pe holul de la parter al spitalului, nu era nimic stricat, dar se apropia ora când, după raportul de gardă, doctorul Duzinașcu trecea prin zonă spre cabinetul lui, știa că nu va sta mult acolo, se interesase la asistentele de pe secție și aflate că avea programate două operații înainte de masă. I se părea ciudat că doctorul nu-l sunase după toată tevatura cu furtul și apoi hotelul, cu doamna pe care o adusesse conform dorinței lui, e adevărat că nu-i spusese doamnei despre ce era vorba, cum era să-i zică despre boala doctorului, mai ales că părea așa o doamnă serioasă, era străină, am înțeles că nici nu trăia aici, ci în Franța, eu mă mir că a venit cu mine, sigur s-a gândit la un ajutor în bani, nu i-a trecut prin cap că doctorului îi trebuia altceva... uite-l că vine, bună-dimineața.

Deși se încălzise bine afară de două săptămâni, în spital ardeau caloriferele ca iarna și era o căldură infernală, Feri era tot nădușit, își ștergea fața și fruntea cu mânecile cămășii, de la perciunii tăiați scurt de Rozi i se prelingeau picături de sudoare, erau de căldură dar și de emoție că dădea ochii cu doctorul Duzinașcu pentru prima dată după ce-l lăsase în compania „franțuzoaicei” în holul hotelului. A aflat și de prinderea hoțului, era contrariat că nu-l sunase ca altă dată să-i spună și lui noutățile cum obișnuia de ani de zile. Are dreptate Rozi, nu mă consideră un apropiat al lui, doar un om-bun-la-toate, nu dă doi bani pe mine, ce credeam că dacă îl servesc cu promptitudine în orice ocazie și-l ajut în situațiile cele mai penibile, cum a fost și cea cu hotelul, mă ia după umeri și mă invită să beau un pahar cu el ca doi prieteni buni?

Bună dimineața, domnu' Asztalos. Deci dacă îi zice așa și nu Feri, e clar că-i supărat. S-a stricat ceva la electrică? Doctorul, înalt și athletic, se îndrepta în pas vioi spre cabinetul lui cu halatul pe braț, sigur i l-au pregătit asistentele, că doar știa că nu are cine acasă. Spune-le fetelor să-mi aducă, sau mai bine adu-mi tu o cafea, că imediat intru în operație. Deci nu-i supărat, m-am panicat degeaba, părea că a și uitat incidentul cu spargerea locuinței și tot ce a urmat după aceea... sau se prefăcea oare?

Imediat dom' doctor. Feri închise panoul electric, oricum nu avea nimic de reparat și se repezi spre holul de intrare unde era automatul de cafea. Stătu o clipă să-și aducă aminte pe ce buton să apese, absența de trei luni a doctorului îi anulasse obișnuința, a, da, cafea simplă, neagră, fără lapte și zahăr. Și dublă. Își suflecă mânecile cămășii, umede de cât și-a tamponat fruntea și se îndreptă cu grijă, să nu verse cafeaua, spre cabinetul doctorului. Era bine dispus doctorul, cum putea să fie bine dispus după câte i s-au întâmplat, i-a spart Bandi casa – Feri aflate de la nevastă-sa, la coaforul ei era sediul știrilor din oraș, cine a fost hoțul, toată lumea vorbea ca de o glumă bună, nu de furt, râdeau de ideea năstrușnică a fiului lui Peter Arvai de a merge în fiecare seară în casa doctorului și a face pe boierul, tolănit probabil pe o canapea scumpă, cu picioarele pe o masă la fel de scumpă, bând whisky, fumând trabuce și ascultând muzică pe alese. Te pomenești că și citea din cărțile doctorului, că am auzit că are o bibliotecă uriașă, comentau doamnele așteptându-și rândul la onduleurile făcute de Rozi și râdeau cu satisfacție, așa-i trebuie doctorului, se crede mai

presus decât toată lumea, Bandi era deja un fel de Don Juan al trabucelor și vinilurilor, nu al femeilor, simpatizat, admirat iar nu judecat pentru fapta lui.

Și zi Feri, ce mai faci, stai și tu cu mine, știu că tu nu bei cafea, poate un coniac? Și minunea minunilor, zgârcitul de Dan Duzinașcu scoase o sticlă de coniac neînceptă dintr-un compartiment al biroului și un pahar, un singur pahar, știi, eu am două operații azi și nu pot bea, dar ne mai vedem noi aici sau acasă la mine... Feri era fără grai, oare ce pățise doctorul, nu era obișnuit cu așa delicatețuri, nu știa să se bucure sau să aștepte cine știe ce cerere nemaîntâlnită din partea lui. Acesta părea că nu-i observă perplexitatea, făcu doar o remarcă la căldura nefirească din spital pentru că Feri uitase să-și mai șteargă picurii de sudoare care-i curgeau acum direct în poală. Ai aflat, nu, despre Bandi... el a fost. Dacă te întreabă cineva, să știi că nu i-am făcut denunț, n-au decât să-l judece pe ceea ce au constatat ei, nu-l mai apăs și eu, adică nu vreau să-i fac rău bătrânului Arvai, l-ar băga în mormânt. Mai pun un strop? Încă puțin, n-ai băut nici măcar o sută, trece după ce mănânci la amiază. Și acum trebuie să fug, intru în operație, bagă tu sticla în dulap și închide biroul, du cheia la fete pe secție.

Feri se rupse greu din starea de profundă mirare, îl „ajutau” acum și alcoolul și căldura, ce-o fi pățit doctorul? Știa de-o viață că oamenii nu se pot schimba de la o zi la alta atât de categoric, sigur s-a întâmplat ceva, unde s-a mai pomenit să-l invite în cabinetul lui să bea un coniac, să-l lase acolo singur, să-l roage doar să ducă cheia la asistente... și mai rău, nu putea povesti nimănui, nici lui Rozi, cu atât mai puțin ei, că trebuia să-i spună și despre coniac, altfel n-ar fi avut nicio logică, și aici Rozi ar fi sărit pe el ca o tigroaică, nu suporta ca el să bea în afara casei sau cu altcineva decât cu ea. Foarte rar a reușit să calce pe alături, când era chemat de doctor pentru vreo treabă și o termina repede, primea și bani și o ștergea la un birt mai îndepărtat de centru, să nu se interfereze cu cunoscuți. De obicei mergea la gară unde mai funcționa un bufet de pe vremea cealaltă, fără reparații capitale, cu pereți scorjiți și miros de urină dar unde se simțea în siguranță pentru că aproape toți din oraș aveau mașina lor, cu trenul mai mergeau doar amărâții, nu era în pericol să se întâlnească cu cineva cunoscut. Nu putea sta mult nici acolo, că se îmbiba de duhoarea în haine și era mai rău când ajungea acasă. Trecea apoi rapid pe la Hotel unde aveau un bar la recepție, mai dădea pe gât încă 50 sau 100 de ceva tare și făcea în așa fel să ajungă acasă înaintea lui Rozi, se băga la duș și-și punea hainele la spălat și apoi mânca ceva împreună cu copiii. Rozi venea prea obosită să mai bage ceva de seamă, îi ajungea că-l vede acasă și nu mai cerceta nimic. Soacra era aceea care îl mirosea și la propriu și la figurat, dar îi era de ajuns să-i transmită printr-o grimasă că știe tot, se mulțumea cu asta, nu l-a dat de gol niciodată față de fiică-sa, dar nici nu i-a dat de înțeles că-i poate deveni vreodată complice.

S-a întâmplat ceva, sunt sigur de asta, aflu eu ce și cum, nu mă păcălește el pe mine așa ușor, o să-mi ceară el ceva, îl cunosc mai bine decât îl cunoaște nevastă-sa, își continuă Feri în gând obsesia, părea că viața lui nu are sens fără preocuparea pentru cea a doctorului. Îndeplini cu conștiinciozitate, dar cu încetineală, din cauza căldurii zicea el, nu a coniacului, ce-i ceruse șeful, lăsă cheia cabinetului la asistente și porni spre atelierul lui de sub scări, o încăpere de nici cinci metri pătrați, plină ochi cu scule de tot felul, cabluri și aparate electrice dezafectate. Noroc că avea un scaun de birou din acela pe roți, comod, nu foarte vechi, unul din doctorii tineri își luase din banii lui un alt fotoliu pentru cabinet și i-l dăduse lui pe acesta. Era numai bun să se afunde în el, cu spatele la ușa închisă cu cheia și să dormiteze un ceas-două, până trecea efectul coniacului. Ce tare a fost și buuun, cum de i-a scăpat lui Bandi sau era aici la birou, nu acasă? Sigur era aici, altfel nu...

◆ EUGENIA CORINA POPA

Interferențe algeriene

Plecarea în Tunisia se greva tot mai mult pe un sentiment de neîncredere, am solicitat agenției un hotel cât mai aproape de centrul orașului Sousse, mi s-au dat trei variante, ajunsă acasă am verificat hotelul din centrul orașului, nu m-a deranjat că era de trei stele, principalul era all inclusiv și avea, dar după ce am citit comentariile cu privire la lipsa uneori a apei calde, am renunțat și am ales un complex rezidențial așezat pe malul mării, compus din peste o sută de bungalouri, un hotel mai mititel cu două nivele și un complex imens aqua cu piscine, topogane, instalații spectaculoase de jocuri cu apă, o sală de spectacol, restaurante. Mi s-a spus că niciun client al agenției nu a ales acest hotel, nu mi se putea da nicio relație despre el și bizuindu-mă doar pe intuiția mea am rămas decisă pentru această opțiune. Apoi experiența îmi spunea că de multe ori, ceea ce începe prost, poate să se încheie bine, patru stele, all inclusiv și un zbor spre necunoscut, puțin risc, atât cât să-mi stârnească imaginația.

Zborul a fost perfect, ajunse în aeroport la Monastair am căutat agenția să ne spună numărul de autobus și de pe o platformă am fost preluate de autocar și livrate la hotel. Eram singurele cliente pentru acest hotel, urma să ne întâlnim cu ghida vorbitoare de română abia a doua zi când trebuia să ne hotărâm asupra excursiilor și să fim puse în temă cu aspectele care ne interesau.

Am ajuns la hotel pe la ora amiezii, se lua masa de prânz.

– Viorica, vezi și tu ceea ce eu văd?

– Ce anume? Îmi întoarse Viorica întrebarea.

Viorica nu a mai fost niciodată plecată într-o țară arabă, sejururile ei se limitau la plaja Paralia din Grecia continentală unde în fiecare vară pleca din Cluj cu autocarul plin de turiste și apoi după șapte zile de soare și mare la cea mai populară plaja a Eladei, se întorcea din nou în Cluj.

– Mi se pare mie sau în tot holul ăsta imens de la recepție sunt numai arabi?

– Și nu așa ar trebui să fie? întrebă inocent Viorica, doar am venit în Tunisia.

– Așa este, doar că eu am mai fost de vreo două ori în Tunisia și în hotelurile acelea erau doar europeni, rareori întâlneam rezidenți autohtoni și doar în oraș sau la medina.

– Doamne ferește, cine știe unde am nimerit, am bănuir eu că ceva nu e în regulă cu agenția aceea, mai întâi mi-au greșit data nașterii, apoi numele și acum suntem într-un hotel în care nu ar trebui să fim.

Am privit amândouă înmărmurite cum în jurul nostru se mișcau bărbați îmbrăcați în cămăși lungi, purtând cu grație pe umeri basmalele în carouri alb- negru, cu ciucuri cocheți atârând pe piept. Femei deosebit de gălăgioase vociferând cine știe din ce motiv, îmbrăcate în rochii lungi, drepte și largi, colorate, maro sau negre, cu capul acoperit de basmale și câteva cu fața acoperită de cunoscuta burca prin grătarele careia se simțea strălucirea unor ochi curioși. Copii neatâmpărați care dădeau nota aceea inconfundabilă că toți copiii pământului sunt la fel. Abia după ce ei cresc și se transformă în adulți apar diferențele.

Impresionată de prezența noastră într-un mediu complet străin și necunoscut, Viorica încercă un sentiment de frică și începu a-și face cruce, dar nu una ci așa cum știa ea mai bine, în serii de câte trei deodată, cu gesturi largi de la un umăr la celalalt și cu o eleganță specifică ei, cu cele trei degete științific

așezate, atingea fruntea pe care o înclina puțin și apoi continua cu partea de jos a pieptului și cu umerii, întâi dreptul și apoi stângul, se apleca până la pământ cu mâna dreaptă în semn de smerenie și umilință și-apoi o ridica spre frunte, însoțită de șoapte creștine. Încet, temeinic, de loc în grabă, de parcă avea tot timpul din lume să se roage.

Un asemenea gest nu putea trece neobservat, privirile lor s-au întors aproape instantaneu spre ea. Un nor de liniște a cuprins holul, erau tăcuți și cred, mai mult curioși decât mirați de spectacolul unui creștin în plină efuziune religioasă, dar eu mă temeam ca gesturile ei să nu fie considerate îndrăzneală sau ofensă.

– Viorica, nu-ți mai face cruce s-ar putea ca ei să interpreteze gestul tău ca o provocare, nici nu am ajuns bine și o să avem parte de danadanale mari, vezi că ei sunt musulmani, au altă religie decât a noastră și sunt destul de pătimiși, ai urmarit poate la televizor.

– Doamne ferește draga, de ce nu mi-ai spus mai repede? O să-mi fac cruce cu limba, așa spunea bunica mea că atunci când întâlnești pe cel negru, este posibil să înlemnești de frică și atunci chemi Binele făcând cruce cu limba.

Ne-am strecurat spre recepție, am cântărit din ochi la care din cele două doamne să ne oprim și intuitiv am optat pentru d-na tânără. Am fost foarte tranșantă în discuția despre cazare. I-am spus franc tinerei doamne de la recepție că dorim să ne arate cel mai bun bungalw și cea mai bună cameră de hotel cu vedere la mare și o să plătesc pentru efortul ei. A luat câteva chei și făcându-ne loc printre arabii care nu știu din ce motiv vociferau foarte puternic, am ieșit. Într-un fel am făcut un tur al rezortului, am văzut piscinele unele înșorite, altele umbrite de palmieri înalți și de plante exotice cu flori în toate culorile pământului, predominau oleandrii cu flori grele și parfumate, bungalowuri cu construcție identică, cu întortochierile specifice stilului arab, unele cu fațada înșorită, cu ieșire la piscine sau la grădina cu gazonul uscat, altele ascunse, discrete, așezate în desen arab, cu coridoare strâmte între ele, fiecare din aceste unități de cazare aveau o camera mare de circa 30- 35 mp, cu paturi și canapele confortabile, baie și holuri imperiale, cu două intrări, una discretă prin hol și cealaltă, un perete întreg din sticlă cu ușa glisantă în fața căreia te invitau la odihnă câte două fotolii și scaune joase confortabile.

Am ales camera de hotel cu vedere spre mare care fiind la etajul unu era mai protejată și în același timp ne oferea avantajul de a primi brizele puternice ale Mediteranei pe parcursul întregii zile și nopți.

Am hotărât de comun acord cu Viorica ca ținutele noastre să fie decente, să renunțăm la pantalonii scurți, rochiile decoltate, transparente și flamboiante, la ținutele de seară provocatoare și doar pe plajă să ne bucurăm de soare și mare în costumele noastre de baie.

Consideram că locul acela cu oameni aparținând altei culturi, cu alte obiceiuri și alte credințe, inclusiv religioase este exact ceea ce mi-am dorit, voi avea ocazia să interacționez cu ei într-un mod cât se poate de natural și că îi voi cunoaște în ipostazele simple ale vieții de zi cu zi, ceea ce nu este un lucru neînsemnat, dimpotrivă voi avea experiențe inedite și urma a fi pe deplin împlinită curiozitatea mea de a cunoaște oamenii cei mai simpli ai islamului în ipostazele simple ale vieții de zi cu zi, la masă, la cină, la mic dejun, pe plajă la mare, înotând în piscină, la concertele și spectacolele de seară. Mă voi întoarce acasă cu impresii extrem de valoroase și colorate pe care nici dacă aș fi plătit în mod special, nu ar fi fost posibil să le am. În plus lângă mine era Viorica al cărei spirit de observație și simț al umorului erau de neprețuit. Și de ce nu, aveam confortul de a fi pe deplin în siguranță că nimeni nu înțelege ceea ce vorbim și puteam să sporovăim în liniște despre lucrurile inedite pe care le observam.

Apropierea de tânara familie Djemouai s-a produs treptat. Mai întâi ne-a atras atenția bunăvoința cu care el se ridica de la masă pentru a aduce tot ceea ce soția și cei doi copii îi cereau, de două ori, de zece ori dacă era nevoie. Apoi bucuria lui pe plajă și felul deschis în care Viorica a fost acceptată să se joace cu fetița lor de patru anișori și chiar să-l țină în brațe pe micuțul de un an, baiat care în mod evident era

bucuria supremă a tatălui lui. Își iubea la fel amândoi copiii dar ne-a mărturisit că mândria lui adevărată era băiețelul, el urma să ducă mai departe numele familiei.

Amabilitatea lor era deosebită, dimineața ocupau umbrele cu chezlenguri și pentru noi iar la masă apropiiau câte două mese, astfel încât să putem lua masa împreună. Nu aveam divergențe de meniu, oricum se servea doar vită și oaie, iar noi, ambele aveam aceeași preferință pentru carnea de oaie, mai ales grătarele din coflet de oaie și berbecuț pentru care se stătea la coadă și care ne plăceau la toți, acest fel de mâncare fiind considerat o delicatese.

Erau algerieni, tineri absolvenți de medicină care totuși nu profesau pentru că au optat să lucreze în laboratoarele unei firme mari producătoare de medicamente. De la el am aflat că majoritatea celor cazați în hotel erau algerieni, cei mai mulți de condiție modestă, și libanezi. Ne-a explicat că revolta algerienilor și blocarea sălii de masă cu bănci și scaune era justificată pentru că cei de la recepție au refuzat să cheme și să implice poliția într-un caz de furt dintr-un bungalow deși hoțul, algerian și el, fusese prins și adus la recepție. Scandalul fusese destul de mare și de violent, implica atât bărbații cât și femeile lor. Noi eram așezate în hol butonând telefoanele pentru că doar acolo prindeam wifi.

– Ce-i de făcut? m-a întrebat Viorica speriată de violența cu care se discuta și se împingeau unii în alții.

– Nu știu, mă gândesc și eu ce ar fi făcut soțul meu în această situație pentru că el fiind deștept, blând și cu multă experiență de viață, are știința evitării conflictelor.

– Gîndește- te, ce ar fi făcut!

– Păi eu cred că ar fi plecat de îndată din această zonă, ar fi renunțat chiar și la masa de prânz având în vedere baricadele revoluționare din bănci și scaune ridicate la intrare în sala restaurantului.

– Înteleleaptă hotărâre, hai!

Viorica își puse basmaua pe cap, se ridică și alergă spre scările care dădeau la parterul clădirii unde se aflau magazine și o sală de mese mai mică și insignifiantă. Eu, dând prioritate curiozității, am rămas acolo așezată privind peste marginea telefonului cum din mulțimea turiștilor, probabil toți algerieni, doar vreo doi, trei s-au împins violent fara a se lovi unul pe altul și cum vacarmul era întreținut mai ales de strigătele femeilor, priveam la calmul persoanelor de la recepție care își făceau treaba fără a acorda vreo importanță revoluției din hol, fiind fermi pe poziția de a nu implica poliția într-un scandal care nu-i privea și invitând ca ei, algerienii să cheme ei înșiși poliția, ceea ce aceștia, din motive doar de ei cunoscute, refuzau să o facă. Totul s-a calmat de la sine, și tot ei revoluționarii au deblocat sala de mese, probabil li se făcuse foame.

Tinerii noștri prieteni erau veniți cu mașina proprie și puteau oricând să se mute la alt hotel. Le plăcea foarte mult aici din pricina piscinelor cu tobogane și instalațiilor cu apă care făceau deliciul atât al copiilor cât și al adulților.

Curiozitatea mea de a afla cât mai multe lucruri despre Algeria, o țară total necunoscută mie, era pe deplin satisfăcută. Știam doar că unul din vecinii acestei țări este Marocul. Neavând posibilitatea de a accesa internetul din locația unde ne aflam, întrebările mele erau multe și diverse.

Interlocutorul meu era cult, citit, împătimit de istorie și îndrăgostit de-a binelea de propria țară și valorile ei, ce era bine pentru țara lui, iubea și el, ce era rău pentru țara lui, ura și el. Cu unii din vecinii lor simpatiza, îi considera prieteni și cu alții nu prea: Tunisia la nord-este, Libia la est, Niger la sud-este, Mali și Mauritania la sud-vest, Maroc la vest și tot la vest, câțiva kilometri de deșert ai Saharei Occidentale, anexată mai de curând.

Mi-am amintit că acest teren neautonom al Saharei a dat mult de furcă țărilor din zonă după retragerea foștilor colonialiști spanioli. A trecut aproape integral la Maroc și integrarea în această țară a fost recunoscută de americani în schimbul reglementării relațiilor acestei țări cu Israelul. Probabil că unii

din vecini au mai ciupit și ei câte puțin deșert, atât cât au reușit. Algeria e țara care a reușit și ea să ocupe câteva palme de deșert. Deșertul acela care inițial a fost al nimanui, a creat animozități între vecinii ocupanți ai noului teritoriu și din reacția de mai târziu a prietenilor noștri algerieni am dedus ca populația civilă trăia cu intensitate și patimă divergența de interese dintre nații.

Deși Algeria are ieșire la Mediterana, turismul la ei este aproape inexistent din pricina instabilității politice și a rănilor nevindecate încă din ultimul razboi civil din 1990 când peste o sută de mii de civili au fost uciși și au avut loc masacre greu de dat uitării.

Am aflat cu stupeoare că populația algeriană nativă sunt berberii cu istoria cărora, eu am facut cunostință când am scris cartea despre Maroc.

–Înseamnă că și voi aveți ruine romane, că ați fost cucerți de fenicieni, arabi și mai târziu de coloniștii francezi.

–Așa este, prin razboiul de independență care a durat peste zece ani, ne-am eliberat de colonialismul francez în 1962, dar limba franceză a rămas și în prezent limba oficială cunoscută de aproape toată populația alături de celalată limba oficială, limba berbera. Limba arabă este cunoscută, se predă în școala dar se vorbește prea puțin.

–Presupun ca aveți și multe monumente declarate patrimoniu UNESCO.

–Da, circa șapte monumente sunt declarate ca făcând parte din patrimoniul universal UNESCO.

–Mi-ar place să vizitez țara ta și să petrec un sejur la Mediterana algeriană.

–Dacă te hotărăști, să-mi scrii, ne-am putea întâlni acolo cu tine și cu minunata ta prietenă. Până atunci, dă-mi te rog telefonul tău să-ți scriu numele meu pentru a putea folosi whatsapp.

–Desigur!

I-am întins aproape cu jenă rabla mea de telefon care nu se compara de loc cu aparatele de ultimă ora pe care le dețineau el și soția lui.

– Corina, mi-am dat seama că de fapt tu cunoști foarte multe lucruri din istoria țării mele.

– Așa este, știu Abdeljalil, în urma unei călătorii, fascinată de istoria și frumusețea acelei țări, am scris o carte despre Maroc, o carte de călătorie.

– What!!! What???

Și Abdeljalil se ridică brusc în picioare, cu un glas poruncitor a chemat pe soția lui și copiii, au vorbit ceva, apoi în tăcere și-au adunat lucrurile și au plecat fără a saluta și fără a mai spune un singur cuvânt.

Viorica a venit spre mine, total nedumerită.

–De ce te-ai certat cu el? Am observat că te-a privit aproape cu ura. Ce i-ai făcut?

–Nu i-am facut nimic, nu înțeleg nici eu ce s-a întâmplat.

De fapt încercam să înțeleg, recapitulam ultimele fraze ale dialogului și mi-am dat seama că prietenul nostru își iubea țara. O iubea într-un mod exagerat. Toleranța lui era zero față de anumite aspecte. Divergențele țării lui erau ale lui personal. Am înțeles. Nu era nimic de făcut. Focul aprins în deșertul Sahara nu putea fi stins de mine cu câteva cuvinte. Era greu de explicat și prietenei mele care ar putea fi explicația reacției exagerată a prietenilor noștri.

Când am venit la masă, am văzut la recepție familia dragă nouă, erau cu bagajele făcute, au achitat și au plecat fără a ne adresa vreun cuvânt. Fetița a alergat însă spre Viorica și ea, cu un genunchi așezat pe podea a apucat să-i dea o îmbrățișare. A venit însă Aye, a luat fetița în brațe, s-a întors și au plecat din nou cu toții fără a ne adresa vreun cuvânt.

MERIDIANE LIRICE

◆ VINCENZO GUARRACINO (Italia)

Vincenzo Guarracino este poet, critic literar și de artă și traducător. A fost responsabil al colecției *Classici tascabili* de la editura Bompiani. Colaborează în calitate de critic literar și de artă cu ziare și reviste. A publicat studii despre Verga și Leopardi pentru Oscar Mondadori, Bompiani, Marsilio și Book Editore. Are la activ diverse antologii renumite cu lirică greacă și latină, pentru Bompiani, Baldini & Castoldi, Marsilio. De asemenea, a îngrijit antologii de literatură latină și italiană pentru școli (Zanichelli, Minerva Italica).

Poeemele traduse în limba română fac parte din cel mai recent volum de poezii semnat de Vincenzo Guarracino și publicat la Book Editore în 2022 (*L'angelo e il tempo*). În anul 2019, o selecție din poeziile sale a fost publicată de Editura Eikon, sub titlul *Catrene între timp*.

Desen de mâini subțiri
înțelept înțeleștate.
Orbul miroase iasomia
în sate serile cântă la armonică.
Răbdare de clepsidre închisoare
temerile.

Umbre bântuie locul pustiu
prohibit pe ape,
desiș de rotiri broderii.
Povara cărnii e distanță tandră
în care seri cresc imprudente.
Valul pleznește întrerupt în diagramă,
obraji de *Metriote* el visează.

I.
Dimineața sufletul săvârșește
Așteptarea soarelui a surâsului
Caută calea paradisului
Un zeu să-l ajute când pătimește

II.

Cuvintele di versuri sunt fire
Cos iar și iar rănile
Brodează miraje pe vălurile
ce ascund viața fără de știre.

III.

Se spune „de mor” dar e să trăim
Suflarea pe care unii o cheamă amor
Eu mă încăpățânez să-i dau nume să-i aflu
Pasiunea cu care nu mă lasă să mor

IV.

Uneori cauți fără să știi
că apa e chiar acolo unde te afli.
Inima a tremurat în deșert
și versul e vrăjitor.

V.

Lua cu asalt labirintul
întunecat de străzi și de scări
un verde primăvărat
un verde fără urmări
Era când într-o seară
viața pe neașteptate
Tăcută și amicală
dădea mesaje cifrate

VI.

Stă în gândurile din vis
ca o pasăre în frunze cuibărită
Ieri inima avea o foame de nedescris
Azi soarta o așteaptă grăbită

VII.

ce limpede e luna în seara asta
și cum fără somn stelele își caută
tovarășe și surori pe firmament: tot
anul se află în visul acesta și e perfect

VIII.

Întunericul cuibărit în corp
s-a risipit cu privirea spre mângâieri
pe urmele lor înșiși cutreierau de zor
pe urmele unei stele aflate între Pești și Săgetător

IX.

Se-ntâmplă uneori ca scrisul să nu găsească pace
urmează, urmărește și se-adâncește în cuvinte
precum secunde-s ale naufragiatului ore
care inundă brazdele înnegrite.

X.

Mereu îmi zicea „măine”
dar n-a venit niciodată
mă făcea să visez ciudățenii
de miere și fiere laolaltă.

XI.

Vocea agitată care mă bântuie
e o albină de zahăr, mă înțeapă
mă prefac alfabet de gânduri
pe obraz o simt vers dintr-o dată.

XII.

Darnică în simțiri, în emoții
trece prin fumul ei cu indiferență
gestul îi reține efuziunea
celebrează râsul a sa esență.

XIII.

Avea un nume ca o poezie
blând ca polenul de salcâm
i-am spus: „domesticește-mă!”, i-a trebuit
un secol un minut și-am fost răpit

când înțelegem
vântul a și trecut
veni-vor cu pași stranii
cu un refuz care înseamnă să trăiești
pe dos
aceleași stele în același punct
sunt
frunți obosite care se încercuiesc

trupurile se refugiază în umbră
cu un glacial simț mineral
este mare casa prin care vântul
se plimbă
și vocea parcă se-ncurcă
iar atletul face un salt
peste piață –
mortal

la capăt rămâne odaia
cale spre libertate
plină de temeri insuportabile
ca o lună acoperită de ape

așa se fac lucruri fără folos
geamuri multe se sparg
pământul aude lupta
în pânțele lui larg

în tăcere distanța musculară
obosește
apoi corpul greu dispare
dacă e apă

în chinurile minții gândul
e răsturnat
iar vântul îl răsfoiește cu
mângâieri

pe înălțimea pustie se-nghesuie
prizonieri
care degeră

Îngerul și Timpul

„Există într-adevăr inefabil”

„Iată, din acest centru al câmpiei, suspendat
între cer și pământ, opresc Timpul
în gestul meu: un sfârșit și o așteptare un punct
gol, o tăcere. Ca
un rând imaginar cerul
mă conține împreună cu scrisul meu: eu
spun Vestea, formele palide și apuse ale zilei de
ieri și gândurile
fulgerătoare ale lui mâine, într-o țesătură de
semne, eu însumi
de strălucire și de artă devenit semn și vis”

„Dar dacă semnul tău vorbește
de tăcere, pentru tăcere, în tăcere,
se va numi măsura Timpului
Tăcerea?”

„Gestul meu e
ființa, vocea mea: esențial
ca un extaz al florii către soare,
exult și mă exalt, dincolo
de o limbă de cuvinte, într-o limbă
de lumină: vibrantă ca săgeata, un clar
acord de alăută, de netăgăduit
ca semnul lui Daniel: foc
pur mult mai presus de devenire.”

„Însă privirea ta
ne scapă. Poate că noi
nu vrem să ne-arătăm privirii tale, noi
clipa care trece și-i uitată?”

„Este
privirea mea și este privirea timpului: fiecare
cu a ei intensitate; fiecare cu
ocaziile și intențiile ei,
în magia iluzorie a apusului. Dincolo de
jocul aritmetic al zilelor, cum și cât
ne bucurăm de soare, asta contează. Contează
c-a venit și că există. În amețeala
virtuală și-atât de actuală a experienței, descoperită
și atribuită limita devine
instrument (de inovație și libertate), devine
o invenție și un proiect.”

„Tu,

așadar, indiciu al invenției, gândire
împinsă peste limită instantaneu,
criză și alt tărâm al scrisului?”

„Vocea care mă ghidează se împarte în multe voci:
martor al tăcerii, sunt
unic și plural, în Soare
eu văd Timpul iar în Timp e Soarele ce pentru
mine
se împarte scriindu-și, cu vocea lui, numărul
propriu, în piesa solitudinii esențiale: iar asta
face din mine interpret și autor”.

„Dar tu ești într-adevăr?”

„Eu vestesc: punct
de fugă și de întâlnire, condiție și posibilitate: sunt
Îngerul”.

Traducere și prezentare de **ELIZA MACADAN**

◆ ADONIS (Siria)

Adonis e pseudonimul literar al lui Ali Ahmad Said Esber. Poetul s-a născut în satul Qassabin, Siria, în 1930. A adoptat pseudonimul Adonis când avea șaptesprezece ani. El scrie poezie de mai bine de șaptezeci și cinci de ani și este denumit „marele bătrân al poeziei, secularismului și libertății de exprimare în lumea arabă”. A co-editat influenta revistă *Sh'ir* (Poezia), iar mai târziu a înființat și a editat, din 1968 până în 1994, publicația *Mawaqif* (Atitudini), considerată o promotoare a modernismului în poezia arabă. În 1985, ca urmare a războiului civil din Liban și a invaziei Israelului părăsește Beirutul și se stabilește la Paris. Este autorul multor culegeri de poezie și a publicat lucrări de critică, eseuri și traduceri. Opera sa este tradusă în multe limbi, inclusiv în engleză *Adonis: Selected Poems, An Introduction to Arab Poetics, Sufism and Surrealism, Violence and Islam și Concerto Al-Quds*. A primit numeroase premii, și distincții printre care amintim: Cavaler al Legiunii de Onoare din Franța (2012), Premiul Nazim Hikmet al Turciei (1994), Premiul Goethe din Germania (Frankfurt, 2011), Premiul PEN/Nabokov din SUA (2017) și Premiul Chinei pentru Poezie și Oameni (2018). A fost nominalizat la Premiul Nobel în 2011, atribuit lui Tomas Tranströmer (Suedia).

Poveste care sfâșie trupul unei femei: Poem pe mai multe voci

Amurg deplin. Amurgul meu îmi este iubit
Amurgul Celui Pierdut
Nu cer ajutor nu cer adăpost.
Trupul meu nu-i baston să devină șarpe.
Nici îngerii nu-s domnii mei

Mă rog pentru trupul și numele meu –
Sub piele,-n plămâni, ia formă
celula vie
iar în răsufletul liber – un ocean.

Oceanul plecării care se întinde până la marginea
lumilor.
Sevă de libertate – oceanul.
Plecare-ntre mine și mine.
Pașii mei urmăresc ritmul trupului meu –
atunci percep nesfârșitul.

Lexiconul iubirii

Doarme
Chipu-i e floare, e trandafir
Culorile-i se întretaie
Culorile-i se separă
Uneori arde jarul
Uneori e gardenie și iasomie
Uneori steaua
Plutind pe barca-i de nufăr

Ieri

Cu întâia stea mi-am închis ușa camerei
Am tras perdeaua și m-am culcat cu scrisorile ei
Și iată perna e udă, cuvintele sunt depline
sunt magician, numele ei e tămâie și e cățuie
sunt magician, ea e scânteii și e templu al primului
jar
mă întind în adâncul fumului
desenez semnele
îi fac o vrajă pe rană

Îl șterg cu pielea-mi
O, rană o, luminatule iad
O rană o, moarte, prietenă mie
În rană sunt turnuri cu îngeri
Un râu ce porțile sale le închide, e iarbă ce umblă
Un om care se despoaie
Desfoaie mirtul uscat și aduce recunoștință,
Apa îi picură-n creștetul capului,
Se înclină și-apoi dispare
Visez –
Spăl pământul până-n oglindă
Și îl lovesc cu un zid de nori dintr-un arbor de foc
Clădesc o cupolă de lacrimi le modelez
Ca dar suprem – ce mi-ai pregătit?
„– Cămașa mea, cea învăluindu-ne-n ziua nunții.
Și-am să cobor în mormânt cu tine
Pentru a-ți face ușoară moartea iubirii
te amestec cu apa mea, te dau morții ca să te bea
îți dăruie bunul meu: ușurătatea morții,
mormântul.”
Odată am văzut pe pământ un flacon
O mare înclinată
Plină de scoici, de creaturi reîncarnate
De păsări de-aripe
Și atunci am zis
Fie ca limpiditatea femeii să fie limpiditatea
cerului
Fie ca lumea să fie o piatră sexuală
S-o văd ca o mare înclinată
Să-i iubesc spuma, să-i sap un colț
mai aproape de ochiul meu
să jur pe valuri că ele-s vecinele mele
plimbând după sarea lor frământările mele
Ele veghind cu mine ori adormind
Citind în mine ecoul lor:
El spuse: (Ești înger și numai sub piele vezi
E singura asemuire între tine și înger
N-ai vrea tu oare a găsi tărâmul adâncurilor?
De vrei, lasă oricui altcuiva
Tărâmul înaltelor creste.)

Oglinda saniei negre

Spuneai: Chipul meu e o navă, trupul meu – o
insulă,
apa, organul dorinței.

Spuneai: Pieptul tău e un val,
noaptea zdrobită sub sâni mei.
Soarele-i vechea mea închisoare,
Soarele-i noua mea închisoare,
Moartea e sărbătoare, e cântec.
M-ai auzit? Sunt altceva decât noaptea asta,
Sunt altceva decât patul ei suplu și luminos.
Trupul meu – cuvertura, mătasea
Din fire țesute cu sângele meu.
M-am rătăcit și în trupul meu
mi-era rătăcirea...
Frunzelor datu-le-am vântul,
Lăsatu-mi-am genele-n urmă,
Și cu furie am jucat enigma cu divinitatea
Și am trăit Evanghelia alăptării
Spre a afla în vestmintele-mi
piatra rătăcitoare
M-ai recunoscut? Trupul mi-e cuvertura,
Moartea e cântul meu și palatul caietelor mele,
Cerneala îmi e mormânt și pridvor,
O sfâșiată, o pustiită hartă a lumii
În care cerul a îmbătrânit,
O, sanie neagră târâtă de lacrimi și suferință.
Ai să mă urmezi? Trupul meu este cerul meu,
Deschis-am larg coridoarele spațiului
În urma mea eu mi-am gravat genele,
Drumuri ducând la un idol antic.
Mă vei urma? Trupul meu este calea mea.
Oglindă pentru o întrebare
Am întrebat și mi s-a răspuns
Ramura înconjurată de foc
e o pasăre
Mi s-a mai spus și că fața mea
era o undă
Că fața lumii era oglindă
că far – tristețea matinală
Eu am venit
Pe drumul meu lumea era cerneală
Oricare freamăt – o frază
Eu nu știam că-ntre noi
s-a aruncat un pod – mulțime
de flăcări și profeții
Un pod de frăție
Nici nu știam că chipu-mi
era o navă plutind
într-o scânteie

Semnele operei vântului

Mi-am scris identitatea
Pe chipul vântului
Dar am uitat să-mi scriu numele.
Timpul nu se oprește asupra scrisului
Ci semnează cu degetul apei
Copacii din satul meu sunt poeți
Își scufundă piciorul
În călimările cerului.
Iar vântul obosind
Cerul îi desfășoară-un covor să se întindă.
Memoria e casa ta de la urmă

Dar nu poți trăi acolo
Doar cu un trup devenit chiar el amintire.
În pustiul limbajului
Scrisul e-o umbră
Unde ne adăpostim.
Mormântul cel mai frumos pentru un poet

E golul cuvintelor lui.
Se poate ca lumina
Să te inducă-n eroare
Dacă se întâmplă asta
Tu n-avea teamă, vina-i a soarelui.

Traducere și prezentare de CĂTĂLINA FRÂNCU

;